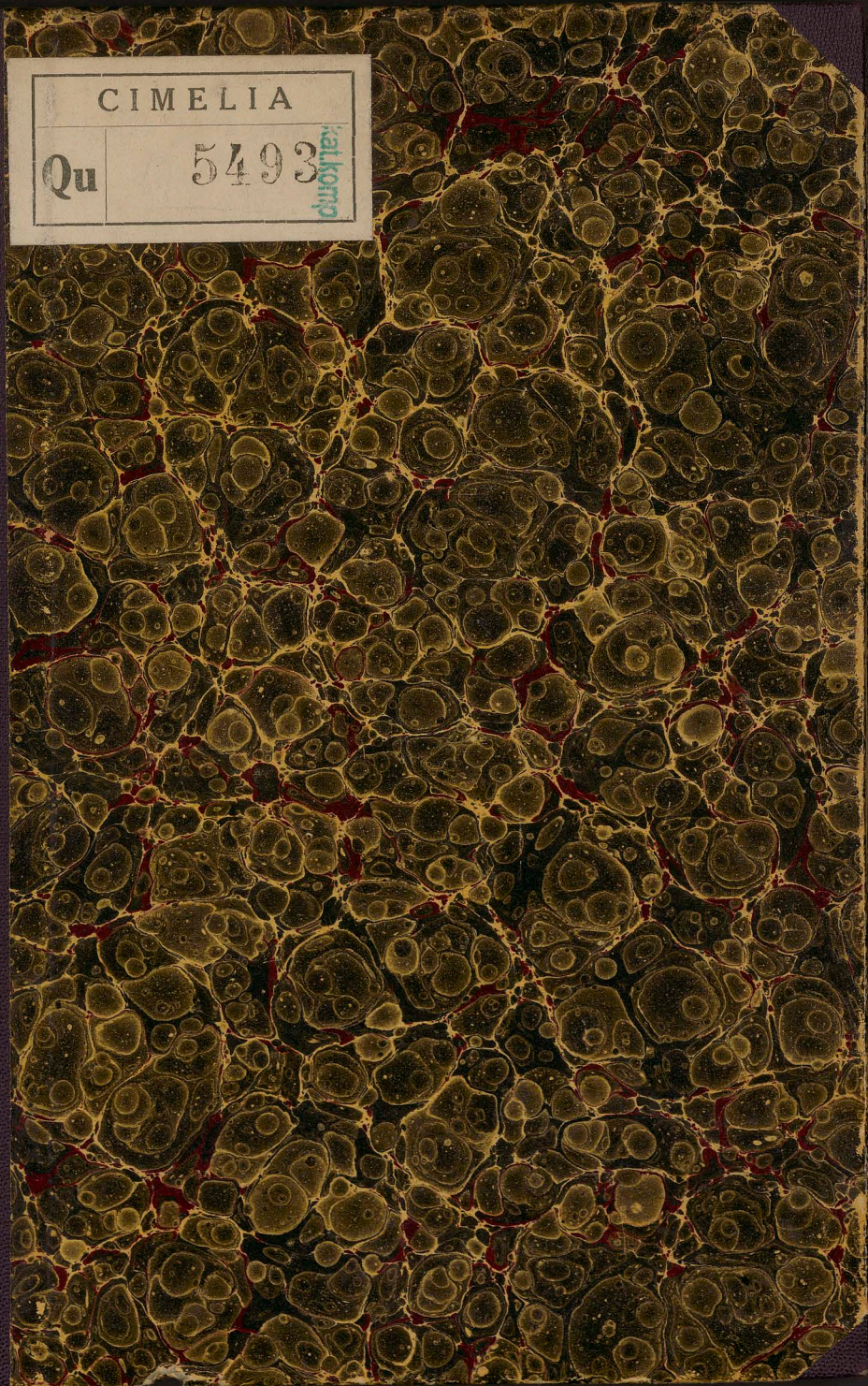

CIMELIA

Qu

5493

clayton

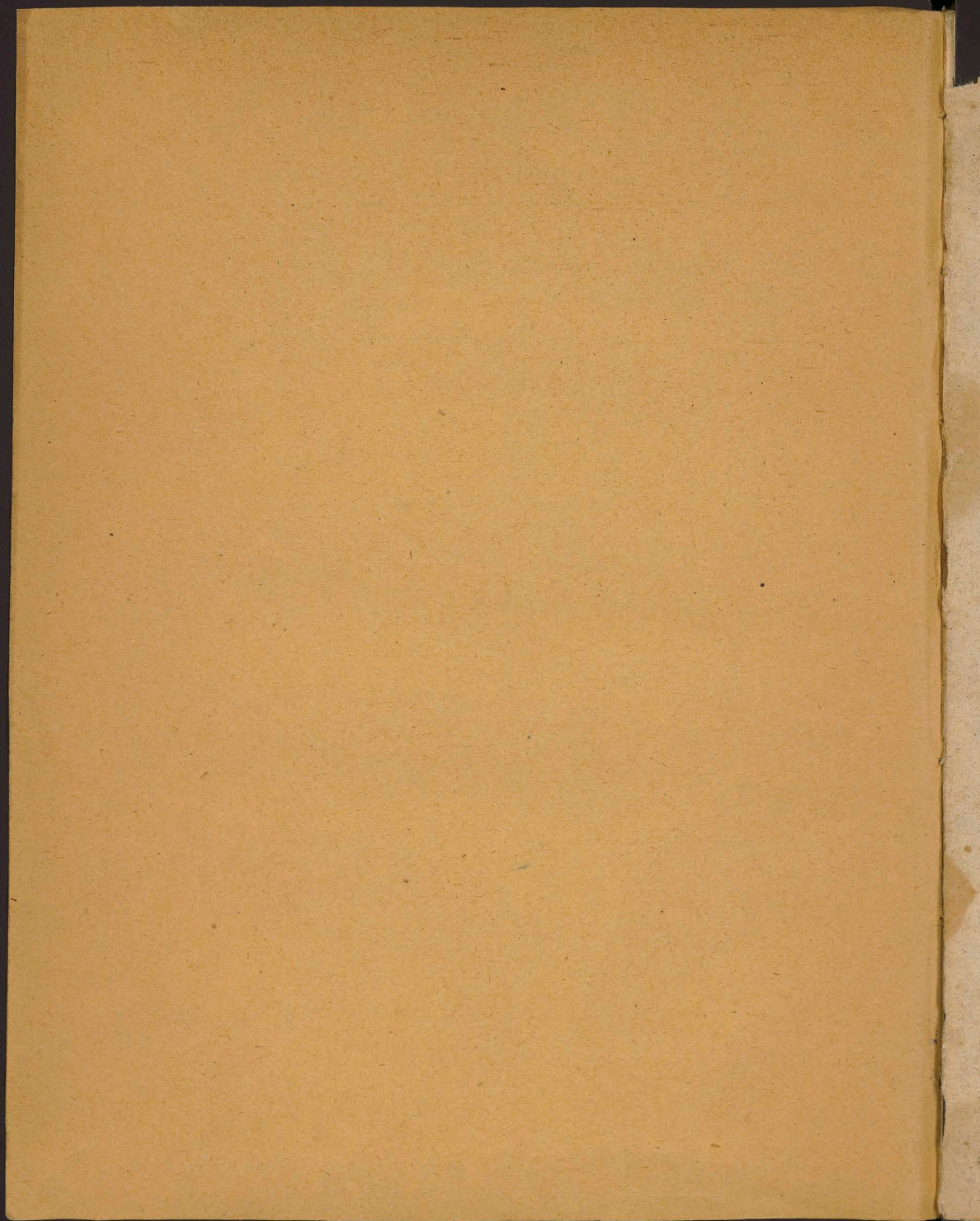
5493

CIMELIA

Teolog. polska 7578. br.

XXIII. 2. 37. f.

Nb! Dedykacja do Prymasa
Macieja Orzechowskiego
1534.

ADVERSVS IM-

PIA ET SEDITIOSA SCRIP-

pta Martini Lutheri, diuersæ pro tempo-
re admonitiones Iohannis
Cochlei.

I.

Pia Exhortatio Romæ ad Germaniam. Anno 1523.

II.

Peroratio ad Germanos, post cædem Rusticorum. Anno 1525.

III.

Septiceps Lutherus, de Obedientia & de Legibus. Anno 1529.

IIII.

Fidelis & pacifica communitio ad Germanos. Anno 1531.

V.

Accusatio Lutheri, tanquam seditiosus. In defensione Ducis Ge-
orgij. Anno 1533.

M. D. XXXIIII.

Teol. pol. 7578. br.

Lim. Qu. 5493

REVERENDISSI

MO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, DOMINO Mathie, Archiepiscopo Gnesnensi, Legato nato, Primate Regni Poloniæ &c. Iohannes Cochleus S. P. D.

Reuerendissime in Christo Pater, amplissime Prelatus, Domine clementissime, Nisi catholicæ fidei ratio me urgeret, nequaquam uelim tam inuerecundus & audax uideri, ut Reuerendiss. D. tuam literis ultro compellare ausim, ignotus atq; alterius tum linguæ tum patriæ, homuncio, isq; priuatus, & Amplitudini tuæ maxime inæqualis. Quoniam uero unum habemus ambo Dominum & creatorē Deum, unum mediatorem & saluatorem Christum, unam matrem regenerationis Ecclesiam catholicam, unam fidem, unum baptisma, non dedignabitur (spero) R. D. T. me, quantumuis dignitate imparem, in unitate fidei agnoscere ut fratrem & cohæredem coelestium bonorum, iuxta illud Apostoli. Omnes filij Dei estis per fidem in Christo Iesu. Item, Omnes uos unum estis in Christo Iesu. Item, Non est Barbarus & Scythia, seruus & liber, sed omnia & in omnibus Christus. Rogo igitur supplex & obsecro, ut amplissima Celsitudo tua, dignetur hoc qualecunque scriptum meum æqui boniq; facere, atq; clementer in meliorem accipere partem. Non enim quæ mea sunt hic quæro, sed quæ Iesu Christi, Nempe ut R. D. tuam debita cum reuerentiâ suppliciter admoneam, de insidijs luporum, qui in uestimentis ouium, utpote sub Euangelij prætextu, per libros & discipulos suos, longe lateq; circa ouile Christi obambulant, ut ex unitate Ecclesiæ rapiant oues Christi in sectas perditionis, circumeuntes mare & aridam, ut faciant noui Euangelij sui (in quo nullum obest peccatum nisi sola incredulitas) proselitos multos, qui ex filijs Ecclesiæ fiant filij gehennæ. Hastenus quidem per transfugas & apostatas apud externas Nationes rem uarijs artibus & insidijs attentauerunt, sed ubi uident illorum scelera uulgo notiora esse, quàm ut sub specie pietatis diu celari queant, in dicto Regno uestro, improbæ & impiæ uenationis suæ casses & insidias tendunt, non per Apostatas uiles, sed per nobiles quosdam adolescentes & Barones, quos politorum literarum dulcedine, uelut loto ac philtis quibusdam ad se trahunt, ut per eos populis uestris, impietatis suæ

B ij uenena

venena immittant. Sunt enim nonnulli Polonorum, qui studiorum gratia à parentibus & propinquis in Germaniam missi, ad lupos illos (præteritis ac neglectis aut desertis catholicis præceptoribus) declinant. A quibus nihil certius expectare potest patria uestra, quàm lucem doctrinæ Lutheranae, hoc est, morum corruptelam, Reipublicæ turbationem, ac sempiternum animarum interitum. De hoc igitur periculo duxi R. D. tuam in tempore admonendam, tanquam supremum in catholico regno isto ouium Christi pastorem, quem Deus Opt. Max. posuit uelut speculatorem, ut annunciet populo, quando uiderit gladium uenientem super terram. Quàm saeuus autem & cruentus sit gladius iste Luthericus, nos Germani per experientiam heu nimis longam & calamitosam ultra XV. annos nimium scimus, & R. D. T. ex breuibus his scriptis facile cognosceat. Faxit Deus, ut unicuique uestrum, sicut hætenus, ita & deinceps in perpetuum dicere possimus uulgatum hunc uersiculum, Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum. Quem si Germani nostri percepissent corde, ante annos XII. quando ex Alberto Krantz commemorauimus eis Teuthonice (adiecto isto uersiculo) mala Bohemiæ, quæ ex Hussitica factione contigerunt, non fuissent tot dirutæ aut exustæ arces & ædes sacre, non tot direpta ac depauperata Monasteria, non tot lugerent uiduæ & orphani, nec tantus fuisset fusus cruor Agricolarum, nec tot animas ad æterna supplicia rapuisset Orcus. De quo ait Dominus per Prophetam.

Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absq; ullo termino. Bene ualeat R. D. tua, amplissime Pontifex, Domine clementissime, ac perpetuo memorande, Ex Dresda
Misiæ ad Albim. III. Calendas Maij.

M. D. XXXIII.

Ex pta

EX PIA EXHOR-

TATIONE ROMAE AD GERMANIAM, PER

Iohannem Cochletum quædam orationis particula.

Infœlicem te Germania, si diutius audieris cucullatum Hieroboam tuum, falsò dicentem. Beata Bohemia, beati omnes, qui sese à Ro. ecclesia separauerint. Prædico enim tibi, si recesseris perfide à matre tua, tanto grauiora fore mala tua. quàm Bohemorum fuere, quanto maior est Germania tota, quàm una eius portio, Bohemia. Crede mihi, non omnes principes tui sunt ignaui Vuenceslai, si Lutheranis contra omne ius fasq; consentit unus, certe plus quàm triginta dissentiunt ab eis.

Quis enim Principum aut Episcoporum tuorum unam uel minimam urbium suarum uelit similem fieri Vuittenbergæ, infamæ & execrabili Lutheriscorum speluncæ: ubi nihil amplius reliquum est pietatis, nihil fidei, nihil deuotioni, unns est ibi semicucullatus uitululus, in quem ex pulpito mugientem uenerabundi intuentur Hulsitæ noui omnes, non secus atq; olim Aegyptij uel in prælagientem Apim, uel in latrantem Anubim.

Hunc uero utulum Saxonicum, circumstant religiose multiplices corporis custodes, Teuthonici quidam Poetæ, Græculi, Hebræoli, Rhetorculi, atq; excucullati apostatæ. Lapithæ item (ne quid decoris idolo desit) Saxonica cereuisia ebrij, Centauriq; bisformes, partim Lutherisci, partim Catholici. Lutherisci quidem eatenus, quatenus eis, uituli huius autoritate liceat diripere è templis & monasterijs aurea & argentea uasa, uestesq; sericas & auro intextas, alia item ornamenta preciosissima quæq;, exturbare insuper è possessionibus suis monachos & presbyteros, ut Bohemorum instar census & redditus eorum semel occupent. In reliquis uero, quæ contra fidem, contra Concilia, & contra sacramenta, impio mugitu docet uitulus iste, Lutherisci esse nolunt, cæterum auditores eius, ut & ipsi uarij sunt, ita uarijs dogmatibus demulcentur.

Hic formosus astat Præpositus, & cum eo salaces canonici ingensq; nuper uxoratorum sacerdotum turba, inter quos elucet (quod mireris) tenebricosa facie, obtusis oculis, nigris labris, excisis genis, contra:

A ij etaq;

Cauendū Germaniis à seismate.

Qualis nunc Vuittenbergæ.

Auditorij Lutheri concionantis.

Vxorati presbyteri.

Atq; rugis fronte onophagus Andreas, Carolstadius ille nuptialis, nobili cum uxore Archidiaconus, uetulus, hirtus, crispus, luridus, mul-
torumq; annorum theologus, sed uarius ac mutabilis semper, sicut &
uitulus ipse, modo scholasticus, modo Ecclesiasticus, nunc Biblicus,
nunc Paulinus, iam Erasmicus, iam Lutheranus, semper contentio-
sus, ubiq; rusticus, elatus, inuidus, nec sibi nec uitulo isti, ne uxori qui-
dem suæ satis credens.

**Dogmata Lu-
theri pro suis
mystis.**

3. Reg. 1.

Eccle. 4.

Huic turbæ innugit leuiter in aures sacer iste uitululus, non oportere
coelibes esse sacerdotes, frigescere, lectum uiduum & solitarium, appli-
candas esse amplexibus puellas calidas, exemplo Dauid, iuxta illud
sapientis. Si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo cale-
lescit: Non esse sacerdotibus aut boandum aut murmurandum horas
canonicas. Non celebrandum esse sacrificium missæ. Horales & mis-
siles sacerdotes esse idola quædam uiua. Non parendum esse Episco-
pis, non Papæ, hunc enim esse uerum Antichristum, illos eius aposto-
los, rasa & oleata Idola. Hæc & id genus multa cryptici sacerdotij sa-
cta docet lasciuos & hinnientes mystas suos Apis iste Saxonicus.

**Quales pres-
byteroru uxo-
res nouæ.**

Vnde fit, ut nunc passim in omni terra Ducis Friderici uxores sa-
cerdotum fiant ex omni sorte mulieres, adulteræ, repudiatæ, concubi-
næ, meretrices, uirgines parum pudicæ, aut male suspectæ. Cæterum
honestas matronas aut uirgines nemo adhuc uitulinis istis sacerdoti-
bus in turpe matrimonium locare dignatur. Conniuet ad ista Princeps
terræ, qui & ipse nullam certam coniugem habet, nec unquam unius
uxoris uir fuit.

**Studētes Vuit
tenbergenfes.**

Post mystas uero proxime astant concionanti isti uitulo Studentes
Academici cum præceptore suo Philippo Melancthone. Hos docet
ille maledicere, cum omnibus Philosophis, tum maxime Aristoteli.
Interdicit eis tum omnem Philosophiam, tum Ethicam imprimis,
præcipit eisdem irridere & uexare Theologos scholasticos, cōtemnere
Doctores ecclesiasticos, calcare scita Patrum, preuaricari canones Con-
ciliorum, reiicere leges, transgredi præcepta Ecclesiæ, exurere deniq;
litteras & decreta Romanorum Pontificum.

**Audax eorum
impietati.**

Hinc audax illa iuuentus, & præceptoris & idoli huius impijs sedia-
tiosisq; doctrinis animosior facta sine pudore ruit temere in omne fla-
gitium, blasphemat superos, contemnit sanctos, prophanat templa,
desicit imagines beatorum, diruit altaria, uiolat dies festos, irridet ie-
iunia, uorat carnes dum ieiunant cæteri, luxuriantur, scortantur, po-
tant, epulantur, ludunt, inebriantur, cum alijs quodcumq; libet,
tum uero maxime in sacris noctibus uigiliaru, quas profesta uocamus.

Hi lectis

Hi lectis utcumq; Erasmi Paraphrasibus & annotationibus rudimentisq; Græcæ & Hebraicæ linguæ simul cum Luthericis Philippi-
cisq; nouitatibus conuictisq; & impietatibus, æstimant sese doctiores
omnibus Theologis, quotquot sunt Parisijs, Louanijs, Colonia &
ubiq; qui Luthero non consentiunt. Nec erubescunt Ambrosio, Hiero-
nymo, Augustino, alijsq; summis autoribus Lutherum suum præ-
ferre, nebulasq; errorum illis imputare.

*Stulti doctrina
presumptio.*

Hi sunt profecto filij, quos parentes impij scelerato parricidio im-
molant Saxonico huic uitulo, dum eos in istam abominationum spe-
luncam subministratis sumptibus mittunt. De quibus ita conqueritur
Dominus per Hieremiam prophetam. Aedificauerunt excelsa To-
phet, quæ est in ualle filij Ennon, ut incenderent filios suos & filias
suas igni, quæ non præcepi, nec cogitavi in corde meo. Item per Psal-
mistam. Et immolauerunt filios suos & filias suas dæmonijs, & effu-
derunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum &c.

*Parentes eorum
parricide.*

Hiere. 7.

Psal. 105.

Vix profecto dici queat, quàm immane sit hoc parentum scelus,
qui filios adolescentes, domi bene educatos, literis, moribus, religione
probe institutos, ingenio & indole bona præditos, Vuittebergam nūc
mittunt, ubi hausto ex prælectionibus Philippi atq; ex concionibus
Lutheri lætali tot hæresium ueneno, non solum occidunt (ut facile con-
sentit in omnem lasciuia nouitatemq; prophanam ætas illa) ani-
mas suas, dum assentiuntur & conspirant contra Rom. Ecclesiam, fide-
demq; maiorum, sed etiam domum reuersi, contribules suos in eos-
dem errores simili occisione mittunt, rapiuntq; ac trahunt.

*Occisio eorum
per hæreses.*

Imbibit autem iuuenilis illa ætas novos eiusmodi errores, præser-
tim sic conditos & lenocinio uerborum & allegationum fucō, maxi-
me uero lasciuioris uitæ libertate, omniumq; uitiorū licentia, in rude
curisq; uacuum pectus, adeo alte ac firmiter, ut postea per omnem ui-
tam nequeant inde radicatus euelli funditusq; extirpari, uti uulgo dici
solet, Quod noua testa capit, inueterata sapit. In quam sententiam
Horatius quoq; dicit. Quo semel est imbuta recens seruiabit odorem
Testa diu.

Quis iam non uidet, grauius esse hoc scelus parentum, qui scienter
filios suos in crypticam istam hæreticorum studiorum speluncam mit-
tunt, ut ibi discant ab hæreticis, quàm si proprijs manibus eos iugula-
rent, sanguinemq; ipsorum transfixo aut transuerberato pectore eru-
deli parricidio funderent. Quid ita? quia hic corpus tantum occide-
rent, illic uero occidunt animam, quæ multis corporibus atq; adeo in-
finitis nobilior est & preciosior. Vnde fit, ut minus uideantur peccasse

*Grauius parricid-
io scelus pa-
rentum.*

illi,

illi, qui filios suos immolauerunt demonijs, perimentes eorū corpora, quā impij parentes isti, qui filios suos Vuittembergam mittunt, ut ibi per hæresim & scisma plus quā Hussiticum pereant animæ eorum æternaliter. O patres aut nimium stultos, aut crudeliter impios ac parricidas, proleq; bona indignos. Ex quorum scelere iustificari uidetur impietas illorum, quibus iratus Deus per Hieremiam dicit. Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis qui audierit illam, tinniant aures eius, eo quod dereliquerint me, & alienū fecerint locum istum, & libauerint in eo dijs alienis, quos nescierunt ipsi & patres eorum & reges Iuda. Et repleuerunt locum istum sanguine innocentium, & ædificauerunt excelsa Baalim, ad comburendos filios suos in holocaustum Baalim.. Quæ non præcepi, nec loquutus sum, nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies uenient, dicit Dominus, & non uocabitur amplius locus iste Tophet, & uallis filij Ennon, sed uallis occisionis &c.

Ecce quā grauius peccauerunt, Deumq; offenderunt parricidales illi idolatræ, uerendum nihilominus tamen est non mediocriter, ne illis remissius futurum sit in die iudicij quā Studentium Vuittembergensium parentibus, qui scienter filios suos Saxonico illi uitulo immolandos transmittunt, quia non corpora sed animas eorum occidunt, & non solum occidunt per hoc suas & filiorum suorum animas, sed etiam rei erunt omnium animarum, quas filij eorum postea reuersuri decipient, peregrinis & impijs Lutheri doctrinis, atq; in eisdem errores, mittent & æternaliter occident.

Studentes igitur illi aduenticij omnium perniciosissimi sunt Vuittembergensis uituli auditores, quia simplex & molle pectus facile sub melle uerborum fel amarissimum imbibit, quod postea inde in patriam reportatum, facundia præsidio in mille ac mille simplicium peccata effunditur, ut sic parentes eorum non solum fiant parricidæ filiorum, sed etiam patriæ proditores.

Georgius Spalatinus inter
Aulicos.

In altero autem cornu uitulini huius auditorij stant nobiles & uasti equites, aulicq; stragulati, inter quos ab humeris ipsorum & sursum, uacuum facit locum breuis deorsum sacerdotulus, gigantum Lutheri eorum fraterculus, Georgius Spalatinus, tam elatus animo, quā est humilis corpore, hic literarum præsidio insinuatus aula factus est principis & a sacris & a secretis. Nactus itaq; nocendi locum, falsis suggestionibus dominum suum ita dementauit, ut is, qui paulo ante celebre sacerdotum collegium religiose a fundamentis erexerat, redditibusq; perpetuis donauerat, nunc permittat abominationes plusquā Hussiticas in

siticas in urbe illa, immo & in omni terra sua, passim à perfidis & excucullatis quibuslibet impune fieri. Cur ita? quia scelestus ille ab eplis stolis Sinoniciis artibus illi, quicquid pro Luthero est, commendat, quicquid contra, reprobatur, irridetur, calumniatur, aut maligne saltem interpretatur. Hic est improbissimus ille regulus (subdola inquam auitula) qui perniciosissimo Ichneumoni os principis ambagibus mendacijsq; circuiuitans dolose scalpit, donec irrepit ille totus, ut omnia religionis uiscera intus depopuletur, animumq; auita pietate denuudet, ac mortuum coram deo reddat.

Cæterum auditoribus istis aulicis excitat uitululus barbarico mugitu animos, ad spolianda templa, ad diripienda monasteria, ad conflanda aurea & argentea uasa, ad prophanandas uestes sacras, ad confiscanda monachorum bona mobilia, ad occupandas priuato titulo eorum possessiones, domos, prædia, census, redditus, & quoslibet alios prouentus, ad euertenda funditus collegia cœnobiacq; ne relicto nido redeant aliquando antiquæ aut consimiles ipsæ aues, quæ pristino iure bona repetant sua.

Post aulicorum uero cuneum astat compta illa turba semidoctorum sciorum, scribæ, aduocati, procuratores, officiales, decuriones, breuiter, quicumq; supra uulgus aut Latine aut Teuthonice sapit aut aliquid, His persuadet uitululus Ecclesiastes, sacram scripturam unum duntaxat habere sensum, huncq; literalem, nihil agere Hieronymum, nihil Origenem, nihil Ambrosium, nihil omnes, qui plures sensus sacris literis attribuerunt. Nihil scire Theologos nostros de fide, nihil de gratia, nihil de peccato, nihil de sacramentis, nihil de reliquis Theologiæ rebus. Vnum Taulerum Teuthonicis sermonibus suis plus habere cruditionis, quam habeant omnes in omnibus libris suis Theologi, intra quadringentos annos nati. Antichristum esse Papam, errasse Concilia, deuissasse sanctos patres, indoctos esse episcopos, Vniuersitates uero Sathanæ synagogas, prostibula iuuentutis, patens guttur inferni Sophistas esse Colonieneses, Louanienses Gomorram, Sodomam deniq; & asinos Parisienses.

Hinc delicata illa comptorum turba, quæ semipleno uocabulorum intellectu Bibliam literaliter semel aut iterum percurrit, eo præsumptionis & barbaricæ arrogantiae progressa est, ut etiam inter plena pocula uel balbutiente iam lingua oculisq; præ uini dulcedine lachrymantibus, audeat literalem intellectum suum, non modo Thomæ, Alberti, Richardi aut consimilis, sed etiam Augustini, Ambrosijq; & Hieronymi sententijs expositionibusq; anteferre.

B

Quapropter

Dogmata Lutheri pro aulicis.

Turba comptulorum.

Lutherus in Latomum.

Impudentia sciorum.

*Impietas com-
muni,*

Quapropter asserunt nunc plerique audacissima sane impletate, alii quidem beatam Dei genitricem MARIAM non perpetuo mansisse uirginem, ii quoque differentes inter sese, quidam enim aiunt eam in partu uirginitatis claustra rupisse, quidam uero post editum Christum plures peperisse (proh nephas) filios. Alii autem sanctum Petrum nunquam fuisse Romae, nunquam Apostolorum principem aut superiorem. Nonnulli uero & Paulum Romae interfectum martyrioue coronatum negant. Negant item plerique & epistolam Iacobi & opera Dionysii & quicquid contra Lutherum sonare uidetur.

*Quomodo de-
cipit simplices
Lutherus.*

Post hanc nitidorum superbissimam cateruam astant in uituli concionibus artifices & agriculae, genera hominum per sese minime mala, probitati & religioni ut dedita, ita ex animo fauentia. His autem uitulus iste, omni dracone insidiosior, omni quoque uulpe astutior, proponit libertatem Christianam (ut ipse uocat) qua semel baptizati ab omni lege fiant liberi, nihil esse praeccepta Ecclesiae, nihil excommunicationes Episcoporum, nihil indulgentias, Bullas & mandata Romae Pontificis, nihil ieiunia, nihil peregrinationes, nihil fraternitates, participationes, exequias, & memorias anniuersarias, frustra, immo perniciose, expendi pecunias in monachos & moniales, in missales & horales sacerdotes, in peregrinos, in mendicos. Non deberi census, non pensiones, non uestigalia. Non teneri legibus hominem Christianum, nisi quantum ipse uelit. Non ferendum esse iugum ecclesiasticum. Non esse inter clericos & laicos reuera differentiam. Omnes baptizatos uere sacerdotes, episcopos & Papas esse, fictos esse ordinum gradus, omnes homines posse missam, etiam in agro aut cubiculo, celebrare. Cui uero laicorum istiusmodi dogmata displiceant, si non coerceat animos, in malum ab antiquo ex Adae praeuaricatione pronos, auita religio. Cadunt itaque inde multi, perstant multi, uacillant plurimi. Nam reprobantes dogmata ista mox a Luthero & socijs eius magno impetuntur conuictorum, horrendo euolantium stridore examine, obruuntur libris, obijciuntur sannis & cachinnis, opprimuntur contumelijs, minis denique deterrentur & insidijs.

*Exercitus mu-
lierum est con-
cionibus Lu-
theri.
In histo. eccle-
lib. 7. c. 26.*

In medio autem duorum cornuum assidet bellus, licet imbellis, exercitus foeminei sexus, in quem uitulus ille Vuittenbergensis, non iam uelut propheta ecclesiastesue, aut euangelista, sed tanquam imperator, uictor & triumphator, more Pauli Samosatemi, placido uultu, oculisque laetis & ad gratiam compositis crebrius intuetur, legit rosas genarum, munitat gestibus intuitum, teneros labiorum plausus nume-
rat.

Hic

Hic sedent uxores, aut iurgij uero familiæq; difficiles, aut castitate uicinis minus probatæ. Has docet uitulus. Matrimonium sacramentum non esse. Licere adulteræ post interitum uiri adultero nubere. Dare libellum repudiij. Thoro separatas nubere alteri, à secundo gradu nihil officere coniugio affinitatem, ne consanguinitatem quidem, multo minus eos gradus quos uel adoptio uel sacramentum parit. Vxoribus asident hinc uirgines, illinc uiduæ, quibus crescere & multiplicari suadet uitulus. Nulla esse aut uirginitatis aut uiduitatis merita. De his humana esse consilia, de crescendo autem & multiplicando præceptum diuinum. Sedent post istas nouæ nuptæ sacerdotum, excussatæ montales, & reliqua fex impudicitiae, has omnes quamlibet pro genio suo, ex Virgilij Priapeis Ouidij amoribus, uario artificio tractat & exhortatur, uitulus, atq; hanc monacho bene brachato, illam presbytero alicui pecunioso, nubere iubet.

*Dogmata Lu
the. pro illis.*

Ex eiusmodi autem huius uituli concionibus nouisq; ac peregrinis doctrinis ortæ sunt præclaræ illæ leges Vuittenbergensium, quas anno superiore uarios per nuntios reliquis communicauere ciuitatibus, ut scilicet ecclesiarum & monasteriorum redditus & pecuniæ communis applicentur fisco, ut inde alantur pauperes & infirmi ciues. Presbyteris & monachis ad uitæ sustentationem tribuatur aliquid, sed mortuis illis in locum eorum alij non succedant, ut diruantur altaria, ut aboleantur sanctorum imagines, ut nullæ publicentur ibi indulgentiæ. Nulli admittuntur in urbem stationarij, nulli monachi externi, nulli peregrini, nulli mendici, nulli scholares pauperes, ut nulla reseruetur in templo hostia consecrata pro infirmis, sed domi apud illos consecratur frustum panis, ut missa simplici, quo Christus usus esse legitur, ritu celebretur, sine offertorio, sine præfatione, sine canone, sine alijs hæcenus usitatis ceremonijs.

*Nouæ leges
Vuittenbergensium.*

Ecce tibi Germaniæ noui prophetæ tui fructus, leges, doctrinas, & instituta, in urbe una (ubi uelut numen de cælo nuper lapsum colitur) haud ita magna. Certe trunco stupidior stultoq; stultior merito uideberis, si à tot fructibus malis falsum istum prophetam cognoscere non satagas. Profecto neq; tot neq; talia dogmata, usq; adeo barbara & impia, docuit Pragensis Hieroboam, quando separauit à domo Dauid metropolim illam præclarissimam. Quanta tamen inde mala toti Bohemiæ suborta sint, ex historia uerbisq; supradictis intelligere licet.

*A fructibus cognoscitur Lutherus.
Matth. 7.*

Nunc sequitur, immo impietatibus quibusdam præit eam parua & improba Simia, lutosæ Vuittenberga, urbs præ illa uix triobolaris,

*Qualis urbs
Vuittenberga.*

B ij indigna

indigna prorsus, ut uel extremus Germaniæ angulus dicatur, quæ ante uiginti annos doctis iuxta & indoctis ignota erat, terra pestilens, inamabile solum, sine uiscis, sine hortis, sine oliuetis, cella barbaræ cereuisiæ, gelu rigida, lacunis squalida, luto fœda. Tolle arcem qualemcumq; tolle nouas Collegij Academiæq; structuras, quid putes manere reliquum? remanent sane domus lutæ, plateæ lutosæ, uisæ stercorebus fœdæ, populus barbarus, negocia cereuisiaria, negociationes triobolares, solitudo fori, ciuium turpis egestas ac habitus rustici.

*Impudentia
Vuittenbergæ.*

Hæcine igitur urbs sic per sese uilis & barbaræ, in tantam prorumpat superbiam plusquam gigantium, & ut ROMAM aut religionem aut leges nouas doceat? O impudentiam barbaricam. Quid despereat mihi, si uel centum Vuittenbergæ, noua perfidia ab antiquis institutis meis deficiant? quid nocuit mihi sua defectione Aphyrica tota? quid Aegyptus? quid Oriens? quid Græcia? quid postremo Bohemia? Ruet ergo Romana ecclesia, si ab ea deficiat, aut si eam uerbosus arietibus oppugnet foetida & lutosa Vuittenbergæ? Proh stultam præsumptionem barbarorum. Ego ne ritus, leges, canonesq; & instituta mea, quæ à sanctissimo Petro eiusq; successoribus accepti, priusquam Vuittenbergæ esset in rerum natura, propter barbaricos unius uituli Vuittenbergensis mugitus, aut immutem aut abijciam.

Sedes apostolica frustra impugnatur.

Si sedem Apostolicam non potuerunt expugnare Ro. Imperatores, siue potentia uiribusq; maximis, ut Traianus, ut Antonius, ut Seuerus, siue crudelitate sæuissimis, ut Nero, ut Domitianus, ut Galienus, ut Diocletianus. Expugnabit ergo eam unus tandem mendicans frater apostata, male cucullatus uitululus Vuittenbergenfium? Si Ro. ecclesiam non potuit opprimere & delere Roma ipsa uel in summo potentie suæ flore. Opprimet ergo aut delebit eam imbellis & rustica Vuittenbergæ. Si salua permansit Ro. Pontificum dignitas & authoritas sub diripientibus Visigothis, sub populantibus Vandalis, sub ingruentibus Hunnis, sub dominantibus Ostrogothis, sub oppugnantibus Longobardis, sub incurfantibus & omnia fœde uastantibus Sarracenis, Nortmannis, Vngaris, Turcis, labefactabit ne tandem aut exterminabit eam inermis popellus Vuittenbergenfensis, duce nugacissimo cucullo? Crede mihi filia, permanebit incolumis (ut hæcenus) Ro. ecclesiæ dignitas ac sedis Apostolicæ authoritas, etiam si Germania tota (quod absit) ab ea ad stultissimam unius infamis apostatæ præsumptionem simul cum Pighardica Vuittenbergæ deficeret. Quid ita? Quia non fundauerunt sedem Apostolicam Germani, non

Sedes illa à Christo fundata, eueri non potest ab hominibus.

Bohemi,

Bohemi, non Græci, non alij homines. Sed Christus ipse dixit. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Non igitur timoris aut anxietatis sunt hæc mea ad te filia monita, sed charitatis & maternæ sollicitudinis. Non timeo furiosos crepitus hæreticorum incassum & stulte tumultuantium, sed tibi consultum esse uolo, tibi timeo, tuis indoleo aduersitatibus & periculis. Sedes mea structura Christi est. Pastorem meum Christus instituit. Pro fide mea rogauit Christus. Claues regni cælorum Petro dedit Christus, fratrum confirmationem Christus commisit Petro non Luthero, non Hussio, non Vuiclepho.

Matth. 16.

Ioan. ult.

Luc. 22.

Matth. 16.

Aduersus hanc sedem Petri non præualuit in Anglia Vuiclephus, non in Bohemia Hussus, neq; igitur in Germania præualebit Lutherus. Exultat Anglia sub Ro. Pontifice, sparsis in Oceanum extumulati Vuiclephi cineribus, gemit ac deflet sua damna infelix Bohemia. Redisset ad me iam pridem tota (maior certe pars populi eius iam rediit, neq; unquam ad Hussum tota defect) nisi obstatet paucorum potentium cupiditas, qui malunt sine religione uiuere, quam religiose reddere, quæ iniuste possident, ecclesiarum bona. Inuenietur tamen & huic nodo habilis propediem cuneus, uulneriq; medicina salutaris, & iam dudum inuenissemus forsitan, si non interstrepere Hussitæ tui noui: qui scelerata nocendi libidine, pacem, & quietem tuam turbant, ut incommodi aliquid inde sentiam ego.

Nō præualuit
Vuicleph, non
Hus, nec Luth.
præualebit.

Sed crede mihi, si diutius audieris eos, nemo grauiora sentiet incommoda quam tu ipsa. Ego tamen pro materna erga te pietate non potero non uehementer dolere, ubi uidero (quod deus auertat) membra tua contra se inuicem parricidalis schismate scuire, in tua uiscera conuerti arma tua, rupto pacis & unitatis uinculo te cædibus, populationibus, incendijs, obsidionibus, prælijs, omnibusq; alijs bellorum ciuiliū incommodis fœdissime deformari. Hæc sunt filia, a quibus te pie dehortor ego. Ne, si diutius patiaris tecum esse Hussiticam radicem, germinantem (ut scriptum est in lege domini) fel & amaritudinem, excites iram domini super te grauisissimam, qua cor tuum tabescat (uti scriptum est in onere Aegypti) in medio tui, si in ultionem læsæ charitatis concurrere faciat deus (quod referens horreo) Germanos aduersus germanos, ut pugnet uir contra fratrem suum, Princeps contra Principem, ciuitas aduersus ciuitatem, donec dirumpatur spiritus tuus in uisceribus tuis.

Ex schismate
oriuntur bella
ciuilia.

Deut. 29.

Esai. 19.

Hæc sunt filia quæ timeo tibi, hæc sunt quæ deprecor, ne forte dicat sequens generatio, & filij qui nascentur deinceps, & peregrini, qui de longe

Ultio diuina
in schismaticos.

Deut. 29. de longe uenerint, uidentes plagas terræ tuæ, & infirmitates quibus eam afflixerit dominus, & dicant omnes gentes, Quare sic fecit dominus terræ huic? quæ est hæc ira furoris eius immensa? Et respondeant. Quia dereliquerunt pactum domini, quod pepigit cū patribus eorum. An uero non dicunt hodie talia peregrini nostri de Græcia, de Asia minore, de Syria, de Iudæa, de Aegypto, de Aphrica deniq; tota.

Desolatio Aphricæ ppter hereticos.

Quæ nunc urbes Aphricæ? quæ Numidiæ? quæ Mauritanix? qui Episcopi? qui presbyteri? quæ ecclesiæ? Heu infortem Aphricam hodie, sine lege, sine rege, sine deo, sine clero, sine magistro, sine pastore, Quis temperet à lachrymis, qui præsentem Aphricæ statum ad pristinum eius decus conferat? quis nunc ibi uir similis Tertulliano? quis Cypriano? quis Victorino? quis Augustino, Aurelio, Alipio, Oprato, Fulgentio, & id genus episcopis sanctitate, doctrina, & eloquentia celebratissimis? Quæ nunc ibi templa? quæ martyrum memoriæ? quæ Concilia sacerdotum? At non raro habuit Carthagine Synodum Cyprianus iam 60. iam. 70. iam. 80. & amplius Episcopo- rum. Et inter Augustini epistolas, duæ sunt synodales ad Innocentium Papam epistolæ, una Carthaginensis, altera Mileuitani Concilij, quarum initia longo catalogo episcoporum nomina recensent. Sed & Fulgentius cum. 120. episcopis catholicis à Trasimundo Vandalorum rege Arriano, ex Aphrica in Sardiniam deportati sunt, teste Sabellico, quorum exilio minus triste reddidit (uti refert Platina) munificentissimus pontifex meus Symmachus, illis uestes & pecuniam subministrans. Vbi nunc sunt uel tot uel tantæ aut tales in Aphrica ciuitates & ecclesiæ.

Aug. in epistolis epist. 90. & 92.

Emea. 8. li. 2. in uita Symmachi.

Deut. 29. Quare sic desolatus fecit Aphricæ.

Merito igitur dicimus ei cum pio Moyse. Quare sic fecit Dominus terræ huic? quæ est hæc ira furoris Domini immensa? Et recte nimium respondetur. Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum. Quid ita? quia fornicati sunt cum diuersis hæreticis, cum Montano, cum Nouatiano, cum Arrio, cum Manichæo. Maxime uero cum Donato, quem post multa deinde sæcula in damnatis dogmatibus quibusdā sequuti sunt pauperes de Lugduno, Vualdenses, Vuicleph, & barbarus furor Hulsitarum. Nunc uero Lutherani tui non solum sequuntur, sed etiam augment furorem & crudelitatem illorum omnium.

Senitia Circūcellionum Donatistarum.

Fuere quidem immites & sæui Donatistarum Circumcelliones, de quibus per sepe conquestus est S. Augustinus. Et extat inter epistolas eius bene longa clericorum catholicorum religionis Hipponensium epistola ad Ianuarium primæ sedis partis Donati, in qua sic habetur. Sed peiora

Sed peiora mala nobis uestri nunc faciunt. Non tantum nos fustibus quassant, ferroq; concidunt, uerum etiam in oculos extinguendos calicem mixto aceto incredibili excogitatione sceleris, mittunt. Domus insuper nostras compilantes, arma sibi ingentia & terribilia fabricauerunt, quibus armati per diuersa discurrunt comminantes atq; anhelantes cædes, rapinas, incendia cecitantes.

Quam crudeles uero & immanes fuerint Orphani & Taboritæ Hussitarum, ex uno historiæ capite breuiter declarabo. Etenim capta ab eis Lubana Lusatiæ urbe, Clerus omnis in ecclesiam se recipiens, laudes concinit summæ uirgini, implorans auxilium, Salue regina, sonoris uocibus decantans. Inter agendum, assunt cruentis hostes gladijs, raptos pueros dissecant medios, confodiunt sacerdotes, profanant templa, cadaueribus, cruore, replentur omnia, incenduntur ecclesiæ, subuertuntur monasteria, monachi & sacerdotes contrucidantur, anus, sceminae, uirgines obruuntur, puellæ & iuniores sceminae ad libidinem reseruantur. Infelix (inquit Historicus) tragœdia subuersarum urbium, exuperat omnem fidem, tam crudeli scuitur exemplo. Ea urbe ferro & igni consumpta, in aliam uertuntur, cui nomē Goltzberg, quā simili strage ac scuitia, perdiderunt. Non sufficit lingua, nec calamus, crudelis populi scuitiam explicare. Paruulos cum matribus unā perimunt. Incredibile memoratu, quo furore in Monasteria debachantur. In sola Morauia per unam hanc (inquit) æstatem, decem urbes muratas subuerterunt. Hæc Albertus Hamburgensis in sua Vandalia.

Crudelissima profecto sunt ista, sed crede mihi Germania, si cullatus Spurius tui furor processerit (quem deus auertat) his multo grauiora patientur primum tui, deinde nos quoq; quotquot catholici sumus. Nusquam enim scripsit Donatus, nusquā Vuicleph, nusquā Hus quod sceleratus tuus apostata ante triennium, neq; læsius, neq; lacessitus, sanguinolento furore scripsit, ut scilicet Imperator, Reges & Principes, ui & armis accincti, aggrediantur has pestes (Romanos loquitur sacerdotes) orbis terrarum, remq; iam non uerbis sed ferro decernant. Item, Si fures furca, si latrones gladio, si hæreticos igne plectimus, cur non magis hos magistrōs perditionis, hos Cardinales, hos Papas, & totam istam Romanæ Zodomæ colluiem, quæ ecclesiā dei sine fine corrumpit, omnibus armis impetimus & manus nostras in sanguine istorum lauamus? Hæc scripsit sanguinarius ille, antequam essent libri eius damnati aut exusti. Qualia uero post condemnationē furiosissime scripserit in Babylone, in Bullā, in Assertionē in Catharia.

Aug. in epistolis
epist. 68.

Cruelitas
Hussitarum.
In Vandalia
lib. II. c. 9.

Id est, aureum
mons.

His magis est
sanguinarius
Lutherus.

Lutherus in
Siluestro.

in Catharinum, de abroganda missa, de monasticis uotis. Qualia item in Teuthonicis furijs suis, nouerunt ij qui uesanas eius legerunt. Hic satis fuerit filia, p[ro] affectu & materna pietate dicere tibi, ut cucullum istud idolum p[ri]mo quoq[ue] tempore tollas de medio tui, ne & tu iram furoris Domini incurrens, patiaris propter Lutheranos tuos, quod passa est & Aphrica propter Donatistas, & Bohemia propter Hussitas.

Quicquid hæreticorum est, anathema est.

Angliæ tibi exemplum propone, quæ nunc foeliciter bonis omnibus floret, quia ne mortuum quidem hæreticum apud se ferre uoluit, sed extumulatum proiecit in mare. Quicquid enim hæretici anathemate percussi est, catholicis anathema esse debet, anima, corpus, ossa, cineres, uestes, monumenta, libri, & quicquid contagiosum reddiderit eiusmodi pecus morbida pestilensq[ue] Basiliscus, qui uel solo aspectu aut halitu inficere solet approximantes. Vnde prohibet Catholicis

*1. Cor. 5.
Ioan. epi. 2.*

Apostolus ne cibum quidem cum eiusmodi homine sumere. Et Ioannes uetat talem recipi in domum, immo præcipit, ne dicamus ei Aue. Et merito quidem. Nam quantopere uitandum nobis sit anathema, per exempla ueteris historiæ declarat nobis spiritus sanctus.

Filij Israel uitiati propter anathema.

Sic enim scriptum est in libro Iosue de Hierichuntino anathemate, filij autem Israel præuicati sunt mandatum, & usurpauerunt de anathemate. Nam Achian filius Charmi, filij Zabdi, filij Zare, de tribu Iuda, tulit aliquid de anathemate. Iratusq[ue] est dominus contra filios Israel. Et infra. Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum, qui statim terga uertentes, percussi sunt à uiris urbis Hay, & corruerunt ex eis triginta & sex homines. Et rursus. Hæc dicit dominus deus Israel, anathema in medio tui est Israel. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus est scelere.

Anathema in Germania.

O Germania lege quæso caput istud totum, ut etiam atq[ue] etiam diligentissime consideres, quid agas cum anathemate tuo, quod non solum est adhuc in medio tui, sed etiam per multa milia librorum suorum, summo anathemate condemnatorum, est diuulgatum ubiq[ue] omnesq[ue] angulos tuos contaminat. Crede mihi, immo potius Paulo, Deus non irridetur. Crede Psalmistæ contra impios dicenti. Et dixerunt, non uidebit dominus, nec intelligit deus Iacob. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet: aut qui finxit oculum, non considerat: qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam, Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris cum, ut mitiges eam à diebus malis, donec

*Galat. 6.
Psal. 93.*

donec fodiat peccatori fouea. Et paulo post in alio Psalmo sese bonis ita proponit in exemplum. Non habitabit (inquit) in medio domus meæ qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum, in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem. *Psalm. 100.*

Ecce filia, Dominus dicit tibi aperte, anathema in medio tui est Germania. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus est scelere. Quid ergo, si oppugnet te corporaliter Turca aut Tartarus aut Moschus, Si spiritaliter diabolus, caro, mundus? Nunquid contra uerbum domini poteris stare coram hostibus tuis, quàm diu anathema est in medio tui? Certe non mentitur Deus, noli quæso periculum facere, an uera sint uerba Dei, quia non expedit, Crede potius, & sequere eius monita & præcepta. *Vbi anathema ibi uincimur ab hostibus. Iosue. 7.*

Vti fecerunt aliæ nationes Christianorum, quæ hodie florent opibus, uigent uirtute, proficiunt religione, quia deleuerunt ex se hæreticum anathema. Sic eiecit Italia Manicheos, Arrios, Iouinianos, sic Hispania Gnosticos, Priscillianos, Heluidios. Sic Gallia Berengarios, Abailardos, Pauperes de Lugduno. Sic Britannia Pelagios, Iulianos, Visclephos, sic omnis Christianus orbis qui hodie catholicam fidem tenet & amplectitur, omnes omnino hæreticos, à sede Apostolica damnatos, tanquam execrabile anathema, sustulit de medio sui, quod & te facere Germania conuenit, atq; adeo necesse est, si uis modo permanere in fide catholica, uti supra ostensum est tibi ex lege domini, ex Prophetis, ex Psalmis, ex Euangelio, ex Paulo, ex Ioanne. *Exempla aliorum de pellendis hæreticis.*

Breuitè ex omni scriptura, ex cunctis legibus Imperatorum, ex omnibus Decretis & Canonibus sacris, ex diuersis deniq; historijs, cognoscere potes, quàm decens & rationabile, immo quàm expediens & necessarium sit tibi, ut quàm primum ejicias de medio tui Luthericum anathema totum cum capite & cauda, cum germine & radice, cum flamma & scintilla, cum tota ipsius aluo, in qua Græculi multo contra catholicam fidem arma inclusi tenent. Non profecto parua res ista momenti est, non leue onus, non ludice negotium, non theatricum schema. Nisi enim serio egeris, nisi fortiter & sapienter oppresses eos, ipsi propediè ingenti centaurorum lapitharumq; & Karthansiorum manu, non iam uerbis sed ferro (uti ante triennium scripsit ipse dux sceleris) decernere uolent. *Necessario ejciendum anathema Luthericum.*

C

Peroratio

PERORATIO IO^h

HANNIS COCHLEI AD GERMANOS,

post cædem Rusticorum, ex Germanico in Latī-
num traducta.

*A scismate ces-
sandum esse.*

Aec lamentabilia atq; horrenda gesta, quantum mihi ab alijs, præsertim à doctissimo viro doctore Iohanne Eckio, communicatum est, bona intentione post finem libelli subiunxi, non quod hic omnem calamitatem damnumq; (quod tam breui tempore factum est, sitq; adhuc quotidie) comprehendere atq; commemorare uoluerim (quod impossibile foret mihi) sed ut per hanc breuem enarrationem ostendam, ac fideliter admoneam germanicam nationem nostram, quatenus adhuc desistat à Lutherana discordia, atq; penitus in antiquam formam, fidem, unitatemq; ac obedientiam ecclesiæ catholice se se feliciter tradat. Nam si hoc non fiat, nulla aderit spes ullius uel pacis uel melioris status, Deus enim non finit impunitum omne scilicet hæresimq;.

*Iniurie sacre-
dot. deo fiunt.*

Nec ferre potest, ut eius ministri, sacerdotes, etiam si mali ac fragiles sint, tam immaniter atrocibus afficiantur iniurijs, quemadmodum Lutherus & complices eius populum nostrum (qui antea semper in honore sacerdotes habuit plus quàm ulla alia natio, atq; etiam per id ad opes & honores ascendit) perniciose ac proditorie, ex inuidia odioq; docuerunt. Tales enim contumeliæ ac dehonestationes pertinent etiam ad deum ipsum, cuius serui atq; ministri consecrati sacerdotes existunt. Constat enim quàm grauius tulerit rex David, quod

2. Reg. 10.

rex A non seruis eius eam intulerit contumeliā, quā fecit illis dimidium barbæ abradi, uestimētaq; ad nates usq; abscindi. Propter quod ultra 40 milia equitum sunt interempti. Iam dominus deus utiq; non minus, imo milites iterumq; milies, plus timendus est, quàm David.

*Nulla prosperi-
tas in perse-
cutione cleri.*

Ipsæ quoq; hætenus semper in magnis bellicosisq; regibus & imperatoribus id demonstrauit, quod nunquam fuerūt bene prosperati, quàm primum persecuti sunt sacerdotes. Certum quoq; est & nos Germanos non bonam prosperitatem inde consequuturos esse. Talis enim contumelia persecutioq; deum ipsum tangit, cui sacerdotes, uelut peculiare serui ac ministri, à catholica ecclesia ordinati ac deputati sunt.

Hæc scribo, non ut aduler Papæ, propriumue commodum quæram (uti deus nouit) Papa enim bene manebit Papa, etiam si nos

Germani

10

Germani penitus nos ipsos deuoremus ac destruamus. Quemadmodum etiam permansit, quando Bohemi ante centum annos simili modo tumultuabantur propter Hussum. Quando item Græci aliæque nationes prouinciæque grandes deficiebant ab eo, & per hoc tum temporaliter tum æternaliter peribant. Quemadmodum & nobis certissime continget ex ira atque ultione diuina, si non emendauerimus nos, atque in uiam antiquam fuerimus reuersi. Pro me quoque minimum curæ est, cum honeste queam bene in alijs terris (deo sit laus) manere, sciamque ubi degendum sit mihi, uolente Domino, si è Germania eiciar. Dolet autem mihi plurimum ex corde, ac grauius me contristat, quod communis patria nostra, quæ hactenus tantis honoribus, dignitatibus, religione, pace atque incremento rerum floruit: per unum proteruum leuemque Monachum, qui neque deum, neque homines respicit, debeat tam grauem iram ultionemque dei incurrere. Vt sic nos puniat, sicut per prophetam Esaiam uaticinatum est, quod faciat Germanos contra Germanos concurrere, quod frater pugnet contra fratrem, amicus contra amicum, ciuitas contra ciuitatem. Immo (quod omisit propheta) pater contra filium, filius contra matrem, dominus contra seruos, subditi contra proprios ipsorum dominos, quibus tamen coram deo omnibusque sanctis & angelis eius, & fidem & fidelitatem iurauerunt.

An uero non super omnem plagam plaga ista grauior est? Quis Turca, aut quæ potens natio potuisset, uel totis uiribus omni que potentia sua in Germania tantum damni dare, quantum nos ipsi iam intra tres menses inter nos mutuo dedimus? Quando tot arces, monasteria, collegia, templa, pagique & uillæ reædificabuntur, quot nos ipsi in tempore tam breui uastauimus, diruimus, exulsimus? Quis lucratus est aliquid in omni isto menarrabili damno, nisi quantum equites peditesque aliquot consequuti sunt? Quid contra nos in nouissimo die clamabunt maiores nostri, quorum foundationes diuini cultus institutiones uel abolentur omnino, uel in hæreticas abominationes demutantur? Quid fecerunt nobis filij nostri filiorumque filij, qui huius rei poenas luunt, atque cum rubore eadem de re audient dici, prædicari, legi? Nonne dicent, Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes nostri obstupescunt? Ah populares mei charissimi, adhuc desistite, priusquam ira dei plene ac penitus incendatur. Indies profecto adhuc deterior potest res fieri, si nos non emendauerimus, poenitentiamque egerimus, cogitantes, unde ceciderimus.

Ponite adhuc hodie ante oculos uestros horrendam historiam Bohemorum

C ij

Damna data à rusticis.

Parcendum posteris.

*Exemplū Bo-
hemorum be-
ne consideran-
dum.*

hemorum, qui nunc ultro, dum uos deficitis, reuertuntur, petentes catholicam unionem priscumq; modū, quem per seductionem Hussi & Rockezani tam ultra centum annos, maximis cum damnis, opprobrijs, scandalisq; dereliquerant. Melius habebant Bohemi, eo tempore, quo Hussus rebellare doctrinamq; Vuiclephicam predicare coepit, in omnibus tum oppidis tum castellis pagisq;, per Imperatorem Carolum Quartum, quam hactenus unquam habuerunt. Neq; apud nos usquam res melius habent. Nam ex solis studentibus erant tum Pragæ supra quinq; milia Germanorum. Nunc, dum uos Lutherum sinitis omnes Vniuersitates uestras destruere, incipiunt Pragenses suam restaurare, iterum proprios sacerdotes iuxta institutionem catholicæ ecclesiæ ordinare, dum uos permittitis uos per unum pediculosum Monachum ab optimo quoq; instituto abduci.

*Mala premia
à Luth.*

Animaduertite saltem iam tandem, quam inconstans sit omnis eius doctrina atq; intentio, quodq; nulla perseverantia in eiusmodi ritu propositoq; permanere queat. Voluistis hactenus unico uiro illi plus credere quam omnibus summis statibus, quam omnibus Vniuersitatibus, & quod amplius est, quam omnibus Concilijs ac sanctis patribus. Considerate nunc, quale uobis reddat premium. Vulneret (inquit) perfodiat, feriat, interficiat, quisquis potest, quo ad uena ulla se moueat. Sunt ne hæc Euangelica aut Paulina uerba? Ego iam pridem prædixi uobis, eum sic uos proditurum esse, uestrasq; animas ac sanguinem uestrum diabolo uenditurum. Nam ante quadriennium ipsemet confessus est, uos non bonū ex hoc habituros esse successum. Hæc enim propria sunt ipsius uerba in libro aduersus Catharinum, qui nunc teuthonice dicitur Garaus. Nemo foeliciter (inquit) Papæ unquam rebellauit, ut iactant Itali historici omnes, & uerum iactant, modo infoelicitatem dicas, uitæ & famæ & rerum pericula, tacet ibi de anima. Nunc autem denunciat uobis & animæ perditionem, & scribit publice. Semel quidem sic, quod quicumq; ex utraq; parte occubuerit, æternaliter & corpore & anima sit diaboli. Deinde uero sic, quod quicumq; ex parte principum occubuerit, is martyr sit coram deo. Qui autem ex parte Rusticorum interierit, is & corpore & anima sit æternaliter damnatus. Vt autem cognoscatis, quam nihil moueant eum tanti ubiq; luctus, tanta damna, tanta sanguinis effusio, perpetuaq; animarum damnatio, nuper, quando sanguinis effusio, erat summa & maxima, ipse perfugam monialem publice sibi in facie ecclesiæ desponsauit, tanquam gaudeat ac rideat super omni nostra calamitate atq; incommodo.

Porro

Porro charissimi Teuthones, satis uobis dictum est, contra hunc *Satis scriptum*
 infamem monachum, multi præclari, probi ac docti uiri (quorum al- *contra Luth.*
 loquio dignus nunquam fuit) ad uestram utilitatem scripserunt, in Ita-
 lia, in Francia, in Angliâ, in Polonia, atq; etiam in Germania, sæpi-
 usq; uobis cõmonstratum est, quomodo ille scripturas peruerit, atq;
 perperam ac fraudulenter ad seditionem & concitationem communis
 populi interpretatur, quod sacra Concilia sanctiq; Doctores, antiqui
 eidem contraria posuerunt, quod hæreses eius antea persæpe in gene-
 ralibus concilijs sint ab uniuerâ Christianitate condemnatæ. Vos au-
 tem neq; audire neq; legere uoluistis, quicquid cõtra eum aut dictum
 aut scriptum fuit. Idcirco ira Dei uenit quidem ac coepit, sed nondum
 est completa. Si uos emendaueritis, atq; petras scandali è uia proce-
 ritis, hoc est, Lutherana dogmata prædicatoresq; è templis & com-
 muni populo eieceritis, poterit Deus ad clementiam permoueri, ut
 nobis iterum salutarem pacem suam reddat. Si hoc non feceritis, ni-
 hil expectate certius, quàm, quemadmodum actum est in Franconia,
 Sueuia, Alsatia, atq; Turingia, ita & in alijs Germanicæ nationis pro-
 uincijs, ubicunq; zizania luesq; ista fuerit, agetur ac fiet. Verba enim
 dei, quæ in plurimis scripturæ locis nobis minantur, non possunt men-
 tiri, si non emendauerimus nosipsum. Minor adhuc pars Germaniæ
 tanta damna perpeffa est, quia ira dei adhuc nusquam est finita. Si non
 destiteritis, uidebitis primum ueram cladem. Quamuis merito debe-
 atis per hanc primam iram admonitionemq; Dei seueriorem, concu-
 si atq; terreri.

*Expectanda
 adhuc grauior
 ira Dei pro-
 pter Luth.*

Quis enim tam lapideum habeat cor, qui non tristitiam compassi-
 onemq; gerat cum tot pauperculis hominibus, qui nunc intra tres *Cõmiserādum*
 menses usq; adeo depauperati sunt? Ut taceam irrecuperabilia da- *religiosis.*
 mna principum, comitum, nobilium, collegiorum, monasteriorum
 atq; ecclesiarum. Quis non doleat ob tot monachos & moniales, qui
 per hunc tumultum, ex honesta & religiosa uita deuenerunt in omne
 scandalum, uagationemq; & incommodum, qui nunc uiuunt turpiter
 ac scandalose in sæculo, qui coguntur perire fame aut inhoneste ui-
 ctum quærere, quandoquidem neq; artificium ullum, neq; rusticos la-
 bores didicerunt. Nec eis competere potest prouidentia Villici illius
 in Euangelio, qui, cum non didicisset fodere, ac mendicare crubescer-
 et, de substantia domini sui præparauit sibi amicos inter debitores.
 Nam homines isti nihil habent quod computent. Quid ergo eos face-
 re oportet? Id nimirum, quod nemo alius facere uelit. Multi quidem
 eorum ultro aufugerunt, partim ex seductione atq; carnali concupi-

scientia, partim ex dolore ac tribulatione in tanta persecutione atq; contemptione, qua ex Lutheri dogmatibus sunt affecti. Iam multi tandem eorum ui expulsi sunt atq; fuga dispersi, uelut oues desertæ absq; pascuis & pastore.

*Deum religio-
forum iniurias
non sinet inul-
tari.*

Quidam eorum sunt senes ac infirmæ personæ, quæ xxx. aut fortis-
tan xl. aut l. annos, & nunc nusquam quo tendant sciunt, non habent
ne panem quidem ad comedendum. Putatis ne, quod deus tanta ma-
la iniuriasq; quas ei in suis proprijs & iuratis seruis atq; ancillis impie
infertis, atq; iam aliquot annos intulistis, dimittat impunitas? Non
cogitate hoc. Nemo enim inter uos est, cui non displiceret, si quis
seruorum eius qui xxx. aut xl. annis seruiert sibi, sic iniurijs afficere-
tur atq; expelleretur. Idcirco de hoc certissimi sitis, nisi his pauperibus
hominibus ac ministris dei auxilio sitis, ut in pristinam uitam suam
cultumq; diuinum restituantur. nunquam habebitis pacem, unitatem,
honorem, prosperitatem aut salutem, neq; in hoc sæculo neq; in futu-
ro. Quantumcunq; enim perpendat Lutherus illud uerbum Christi,
Date Cæsari quæ sunt Cæsaris, ita non minus perpendendum est alte-
rum uerbum, Date deo quæ dei sunt. Iam hi homines utiq; sunt deo
peculiariter, tanquam proprij serui uotis & iuramentis addicti atq;
consecrati. Nunquam igitur ulla erit apud nos prosperitas, nisi hos
homines deo ad seruiendum restituerimus. Si feceritis, bene quidem,
sin minus, expectate maiorem iram dei, quid possit.

*Date deo quæ
dei sunt.*

Mercatores atq; opifices in ciuitatibus fuerunt hactenus his Lu-
theranis temporibus admodum proterui, elati, subsannatores atq; im-
misericordes contra hunc pauperem & deo dicatum populum. Respi-
ciant bene, ne deum nimis diu irritent ac tentent, immo in ministris
ipsius proprijsq; seruis despiciant ac persequantur. Profecto, si uolue-
rit, poterit eos tam bene tangere eisq; retribuere, sicut alios status &
supremos & infimos tetigit. Quis scit, unde eis hactenus fortuna pro-
uenit? Hoc autem utiq; uerum est, antequam monachi presbyteriq;
ac moniales in Germania fuerunt, huiusmodi negociationes diui-
tiasq; in ciuitatibus non fuisse. Bene igitur respiciant, ne per iram dei,
si ministros ac seruos eius diutius persequantur, iterum in pristinam
paupertatem atq; deordinationem relabantur. Ego fideliter eos præ-
monuisse uolo. Neq; enim honorem neq; prosperitatem ullam in hoc
paupere ac deriso populo dei uenabuntur aut assequuntur, id quod
minime dubito.

Non minus autem commiseratio atq; compassio habenda est cum
tot uiduis & orphanis, senibus item & infirmis hominibus, qui per has
clades

clades in tantam necessitatem, paupertatem, tribulationemq; & angustiam deueniunt, indiesq; adhuc deueniunt. Nam si, qui hunc pauperem populum enutrire deberent, in tot milibus breui tempore interfecti sunt, domus sunt exustæ, agri uineæq; incultæ, uestes ac suppellectilia aut direpta aut combusta, boues ouesq; abactæ. Similiter & equi cum omni instrumento, Princeps, dominus aut nobilis uult reditus censusq; sibi debitos habere. Aeternæ deus, ubi uiduæ pauperesq; orphani accipiant? Possent certe uel lapides commisereri tantæ calamitati atq; inopiæ. Ecce Lutherani nostri multas statuerunt leges propriasq; ordinationes contra fratres mendicantes, contra pauperes scholares, contra alios mendicos ac peregrinos, ut eiusmodi populum in urbibus suis non tolerant, nec mendicare sinant. Cû tamen Christus in Euangelio clare dicat, Pauperes semper uobiscum habebitis. Quid autem uobis nunc uidetur, quod ex ira dei pro uno mendico habere uos oportet aliquanto tempore bene xx. aut xxx. atq; adhuc multo plures? Item constituerunt, ut decætero non celebrentur missæ, exequiæ ac anniuersarij dies pro defunctis. Quid nunc autem, cum ira dei eorum hominum tot milia interemit, pro quibus orandum non est, quibus missæ, uigiliæ anniuersariæq; memoriæ opitulari non possunt? Nonne Lutherus ipse eos diabolo tradit?

*Ultio diuina
contra leges
Luth.*

Charissimi amici ac populares, cessate ac desistite ab omni Lutherana doctrina atq; constitutione, priusquàm ira dei pleno impetu in uos superueniat. Nequaquam enim tardabit, si diutius in eiusmodi hæretica sæpiusq; damnata doctrina perseueraueritis. Deus gratiam uobis concedat, ut eam cito deseratis, ac redeatis ad pristinum uitæ institutum cultumq; dei, in unitate Apostolicæ atq; catholicæ ecclesiæ, sine qua reuera nulla fides, nulla spes, nulla charitas, gratia aut salus existere potest. Id quod ego uobis Teuthonice ex sancto Cypriano atq; etiam alio in libello copiose scripturis demonstravi.

*Desistendum
ergo à Luth.*

Septiceps

SEPTICEPS LV

THERVS PER IO. COCHLEVM, DE

obedientia erga Potestates.

Cap. XIII.

ISI. Ad quantum item præceptum pertinet obedire potestatibus, Paulus igitur Roma. tria commemorat quæ potestatibus debentur. Primum est tributum, idcirco omnem exactionem pecuniæ laboris & corporis eis præstare debemus. Secundum est timor, ut eos ex corde timeamus, Nam qui potestati resistit Dei ordinationi resistit. Idcirco

In lib. Visita.

puniti sunt omnes seditiones. Tertium est honor, ut agnoscamus eas à Deo esse & per eas multa nobis bona conferri à Deo. BARR. Hæc adulationis uerba sunt, Reuera autem nos Christiani liberi sumus ab omnibus omnium hominum legibus exempti, libertate Christiana per baptismum nobis donata. SVER.

*In Cap. Baby.
c. de Bapt.*

Si uir esses Visitator, qui ueritatem libere loqui auderet, utiq; aliter diceret. Scis enim quid nobiscum scripseris ante tres annos, sub rusticorum primos tumultus. Sic enim scripsimus ad principes. Scilicet igitur, boni domini, Deum sic

*In lib. 1. contra
rusticos.*

procurare, quod subditi nec possunt nec uolunt nec debent uestram tyrannidem diutius ferre. Nunc quidem adulando omnem eorum exactionem iustificas, Tunc autem, quando nullo adhuc prælio uicti erant rustici, ita scripsisti nobiscum. Alij eorum articuli qui corporalia indicant grauamina, ueluti seruitutem, exactiones & similia, itidem iusti sunt & æqui. Potestas enim non idcirco instituta est, ut propriam utilitatem petulantiamq; suam circa subditos quærat, Non est igitur in longum tolerabile, sic exigere ac deglubere. Quid prodesset, si rustici alicuius ager tot afferret aureos quot affert culmos & grana, potestas tanto plus caperet, suamq; pompam faceret semper maiorem, atq; sic dilapidaret substantiam in uestibus, comessationibus, ebrietatibus, ædificijs, & id genus alijs, perinde ac si paleæ essent. Oporteret itaq; contrahere pompas, atq; expensas minuere, ut plebs quoq; paupercula possit aliquid retinere. Hæc scripsisti nobiscum Visitator, nunc scribis aliter.

*In lib. 2. contra
rusticos.*

VISI. Tunc quoq; mox aliter scripsi post primos rusticorum conflictus. Nempe in altero libello ex uerbis Christi, quæ sunt, date Cæsari quæ Cæsaris sunt, ostendi, nos & cum corpore & cum omni substantia nostra subiectos esse Cæsari iurique sæculari. Et rursus

*In lib. 3. contra
rusticos.*

D

in tertio

In lib. contra
epistolam Re-
gis Angliæ.

In lib. 2. contra
Zuinglium &
Oecolampæ.

In lib. 3. contra
rusticos.

In epistola cõ-
tra duo Cesa-
ris mandata.

In lib. contra
epistolam Re-
gis Angliæ.

In lib. de secu-
lari potestate.

in tertio libello probaui ex XXIII. cap. proverbiorum, timendum
esse Regem, fugiendumq; nobis esse a seditiosis. SVER. Sed non
ignoras, quod totales nostri ob id te spiritum amisisse putant. VISI.
Quid tum? Vocant me item Papistam nouum, Ego tamen interim
neq; Papæ neq; principibus per omnia parco, Quippe qui nuper in
ultima confessione fidei meæ, adhuc dixi Papatum ueram esse tyrani-
nidem & regimen Antichristi. Et principibus interea non unum dedi
per uarios libellos cauillum. Nam mox in tertio in rusticos libello eos
rursus dixi tyrannos atq; euangelij persecutores, atq; ut magis inui-
sos plebi redderem, dixi eos supra modum crudeliter agere cum mise-
ro populo, non sane ad corrigendam seditionem, sed ut inimici ag-
gracundo animo suo, quem forte diu habuerunt in plebetos, locum
darent ac satisfacerent. Quinetiam ubi narraſsem, uxorem Munzeri
a quodam ad stuprum compellatam, ita subiunxi, Quid huiusmodi
suius & porcis scribam? scriptura uocat eos bestias, hoc est animalia
fera, ut sunt lupi, apri, ursi, leones Neq; ego igitur ex eis homines fa-
ciam. Ferendi tamen sunt, si Deus per eos plagis nos uult afficere. V-
trunq; sane timui, Si præualerent rustici, diabolus fieret abbas. Si uero
præualerent eiusmodi tyranni, mater eius fieret abbatisſa &c. BAR.
Hæc non multum dissonant ab ijs, quæ ego in eos scripsi ante rustico-
rum tumultus, quando propter contrariâ in me mandata eorum, re-
dargui eos ut cæcos, mendaces, obstinatos, & dixi, Deus dedit mihi
negocium (ut uideo) non cum hominibus ratione præditis, sed ger-
manicæ bestię debent me occidere, si dignus sum, haud secus atq; si
lupi aut apri dilaniarent me. SVER. Adhuc contemptibilis nomi-
nauit ego eos bullas aquæ & lendes capitis, atq; ut plebi contemptibi-
liores fierent, ridiculam addidi facetiam, dicens. Lendibus his bene
faueo, ut interim glorientur & content. Hic residemus nos lendes su-
per caput nobilissimæ animalis super terram, in crinibus eius, non su-
mus modicæ profapiæ, pediculi sunt parentes nostri. magni illi Gigan-
tes, qui etiam Romanum Imperatorem Syllam interfecerunt, mul-
tosq; alios. Quid ergo nobis esset Lutherus mendicus? Verum est,
lendes estis, pediculi autem nondum estis facti. LVT. Lepida pro-
fecto faceta, cui non adeo dissimilis est ea, quam ego in eos scripsi
olim ad hunc Principem nostrum. Quis nescit (inquam) Principem ei-
se carnem ferinam in cœlo, id est, auem raram. Non quidem impossi-
bile, sed rarum ac difficile est, Principem aliquem esse Christianum.
Aliquanto tamen facetius dixi eos esse lictores & apparitores Dei,
magnus enim dominus est Deus noster, ideo oportet eum habere
tam

tam nobiles, illustres ac diuites carnifices & uiatores. ECCLE. Recte igitur dixi, odiosam eis esse prædicationem Euangelij, quia mundus non potest eiusmodi prædicationem audire aut ferre, oriuntur itaq; seditiones, irascuntur domini & principes & omne quod magnum est, ideo tumultuari oportet ubi Euangelium est & testimonium Christi. LVT. Recte, mundani enim principes sunt, mundus autem inimicus est Deo. Quapropter & ipsos facere oportet quod & Deo contrarium & mundo consentaneum sit. Inter Christianos autem nulla potest esse superioritas, sed unusquisq; unicuiq; subiectus est, sicut ait Paulus, Roma. 12.

In. 500. art.
art. 3. & 6. In
Ser. Qui uene-
rit paracletus.
Vbi supra.

COCHLEVS.

HAcc & id genus innumera seditionum irritamenta passim in compluribus Lutheri opusculis leguntur quæ cum nullius sint uel utilitatis uel pietatis (ut ipsa iam pridem docet experientia) adhuc tamen populo legenda permittuntur, donec maior propediem exoriatur seditio. Vbi quæso seditiosius scripsit Munzerus, aut fistulator ille, quos iure ut seditionis reos interfecistis in Mulhausen? Quis rusticorum tam seditiose loquutus est? quibus usquam Suermeris contemptioresq; uilioresq; sunt principes quam sunt huic Barrabæ? Vide igitur illustri. P. quid Deo, quid Cæsari, quid tot Regibus & Principibus, quos ille ut lendes & bullas contemnit, digne respondeas, si serpentem hunc Regulum diutius in gremio foueris, contra tuâ omniscq; populi salutem.

DE LEGIBVS IMPERIALIBVS.

Cap. XIII.

VISI. Dubitant nonnulli, an liceat in causis bonorum possessionis & in pœnis malorum uti legibus, quas Cæsares & gentiles condiderunt, item an liceat suspendere fures, cum lex Moyfi aliter doceat Exo. 20. Sciendum est igitur, nobis bene licere ac æquum esse, uti legibus Imperatorum. Ait enim S. Petrus. 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humane ordinationi propter Dominum, siue Regi tanquam supremo, siue præfecto tanquam ab eo missis ad uindictam malefactorum, ad laudem uero bonorum. MAR. Idcirco sane mox post tria prima præcepta ponitur præceptum obedientiæ, quia nullum est opus melius quam obedientia, & omne obsequium erga eos qui nobis constituti sunt superiores. Vnde & inobedientia grauis peccatum quam homicidium, luxuria, furtum, fraus, & quicquid in ijs compre-

In lib. visita.

In lib. de bonis operibus.

De X. præce.
cap. 4.

D ij hendi

- hendi potest. DOCT. Omnis potestas à Deo est, & licet exactionent & premant rusticos aut ciues suos aut sacerdotes, tamen sunt ferendi, non secus ac manus domini, prementis peccata nostra & demerita.
- Ad nobilitatē Germaniæ.* LVT. Ferunt nullum esse regimen sæculare usquàm pulchrius quàm apud Turcam, qui tamen neq; Canonicum neq; Ciuile ius habet, sed solummodo suum Alcoranum. At nos fateri oportet, nusquàm esse turpius regimen quàm apud nos per Canonicū & Ciuile ius, quod nullus status incedit amplius rationi naturali, taceo scripturæ sacræ con-
- In Cap. Baby. c. de matrimo. Vbi supra.* formis. SVER. Scio equidem nullam rempub. legibus foeliciter administrari. Si enim prudens fuerit Magistratus, ductu naturæ omnia foelicus administrabit quàm legibus, si prudens non fuerit, legibus nihil promouebit nisi malum. LVT. Assentior Suermere, Nam prudentes Magistratus simul cum scriptura sacra satis superq; nobis ius essent, sicut ait Paulus. I. Cor. 6. Sic non est inter uos sapiens quisquam qui possit iudicare causam proximī, ut necessarium sit coram gentiliū iudicijs litigare? SVER. Nulla est ergo remedij spes, nisi reuocato libertatis Euangelio, secundum ipsum, extinctis semel omnibus omnium hominū legibus, omnia iudicemus & regamus, Amen.
- Vbi supra. In. 500. art. art. 3. 91.* ECCLE. Si quis itaq; te cogere uelit, quemadmodum fecit Papa cum legibus suis, ne comedas carnes in sexta feria, sed pisces. Hic nullo pacto sinas te à libertate, in quam te Deus posuit, extrudi, sed in despectum eius, contrarium agas, & dicas. Ob id ipsum sane, quod prohibes mihi esum carniū, & conaris ex mea libertate præceptum facere, ideo in despectum tui uelcar illis. BARR. Recte pergitis fratres
- In Cap. Baby. c. de sac. ordi.* contra leges & traditiones humanas. Turpe enim est & iniquiter seruile, Christianum hominem qui liber est, alijs quàm celestibus ac diuinis subiectum esse traditionibus. SVER. Moyses Deut. 4. ait, Ad uerbum quod loquor uobis, nō addetis neq; auferetis ex eo. An non clarum est hoc dictum contra omnes leges humanas? Hinc sane scriptura diabolo speciale nomen dat, uocans eum Hebraice Leuiathan, hoc est additorem, qui plus addit quàm oportet. Omnes igitur qui humanas leges superaddunt, certissime sunt inimici Dei & Leuiathan, Apostoli & qui eas acceptauerint aut seruauerint, discipuli sunt Leuiathan. BARR. Dico itaq; neq; Papa neq; Episcopus neq; ullus hominum habet ius unius syllabæ constituendæ super Christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu. Quicquid aliter fit, tyrannico spiritu fit. MÆR. Nisi princeps ita prudens sit per se, ut suorum consilio non egeat, regimen eius erit sicut tela aranei, qua capiuntur muscæ, perrumpunt uero molares. LVT. Recte dicis Martine, Vbi enim princeps

princeps ipse non est prudentior Iurisconsultis suis, nec amplius intelligit quàm in Iuridicis libris continetur, is proculdubio reget secundum illud Prouerb. 28. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam. DOCT. Sed habent Iuristæ priuilegium magnum, ut nulli contra eos loqui aut eos iudicare liceat. Id autem est, quod nemo recte arguit, quod non intelligit. At iuris intellectus est infinitus & inexhaustus, neq; est repertus Iurista qui omnia norit. Idcirco si non ante de eis licet iudicare quàm omnia eorum intellecta fuerint, nunquam licebit iudicare, semper enim dicent, non esse intellectum quod arguitur. LVT. Quomodo ergo faciat princeps, qui tam prudens non est, & necessario regitur per Iuristas & libros Iuris? Respondeo, Ideo dixi statum principum esse statum periculosum. Et nisi sit ipse tam prudens ut per sese, & ius & Iuristas regat, ibi succedit iuxta illud Salomons, Væ terræ cuius princeps puer est.

De X. prace.
c. 8.

Vbi supra.

COCHLEVS.

Audis hæc Illustris, Princeps, audiant & Consiliarij tui, qui supradictum Martiniani sunt, audiant & Visitatores tui Iurisconsulti. Riserunt quidem hætenus, & collaudauerunt Martinum suum, in Papæ Conciliorumq; constitutiones & decreta tot libris tam scurriliter inuentem, quasi ad se nō pertinerent ea, quæ contra leges & traditiones humanas ille scripsit. Quod si tam cæci sunt, ut nō uideant leges quoq; gentilium Romanorum esse leges & constitutiones humanas, saltem perlegant semel ista quæ de legibus hic ex diuersis eius libris sunt adducta. Quis autem homo Christianus æquo animo ferat, leges Christianorum in Concilijs (ubi Christus in medio eorum est, Matth. 18.

& spiritus sanctus primæ sententiæ senator Act. 15.) traditas, dici constitutiones humanas, leges uero gentilium, qui de Christo & spiritu sancto nihil prorsus scuerunt, sed sine Christo & sine Deo erant in hoc mundo, (ut ait Apostolus Ephe. 2.) dici leges aut constitutiones diuinas. Necessario igitur sequitur hinc, ut abrogatis aut leges principum aut scripta
Lutheri.

D 11j

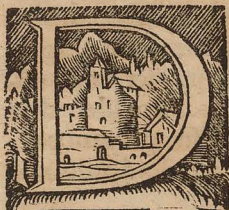
Fidelis

FIDELIS ET PA-

CIFICA COMMONITIO IOHANNIS CO-

chlei, contra infidelem & seditiosam Commonitionem

Mart. Lutheri ad Germanos, ex Germanico in
latinum traducta.

DVOS nuper ædedit libellos Martinus Lutherus contra ea quæ in proximis Augustæ Comitij Imperialibus acta sunt, quos ipse inscripsit, unum quidem, Commonitionem ad dilectos Germanos suos, alterum uero, Glossam in prætensum uel putatum Edictum Cæsareum &c. In quibus sane mirum in modum superbit, irritat, iurgatur, conuiciatur, contemnit ac mendacijs traducit utranq; potestatem, Papam & Imperatorem simul cum omnibus Electoribus, Principibus ac statibus sacri Ro. Imperij Germanicæ nationis, & quidem impudentissime ac insanissime, uelut homo deploratus, damnatus penitusq; desperatus. Qui quum nesciat se iure ac ueritate tueri, tentare tamen ac periculum facere satagit, an per Rhetoricam Teuthonicam nitidis uerbis fucatisq; mendacijs possit rursus excitare seditionem, per quam ui doctrinam suam sustineat. Ne autem uirulenta eius intentio sanguinariūq; cor à communi plebe (super quam statuit causam suam) percipiatur, lauat primum manus suas, sicut olim Pilatus, decoris uerbis, non esse sibi intentionem consiliumue aut uoluntatem uel ad bellum uel ad seditionem, Atq; etiam protestatus, quod nolit ea uel dixisse uel intellexisse tanquam contra Cæsaream maiestatem, aut contra ullam superioritatem siue ecclesiastici siue sæcularis status. Interim tamen in utroq; libello nihil aliud scribit nisi quod ad bellum, ad seditionem, ad utriusq; potestatis contemptum deseruit, tendit, incitat, ac uehementissimis cōuitijs cruminationibusq; potenter trahit. Quumq; tam apud semetipsum certus sit, se per ista concitaturum esse communem populum, sciaturq; forsitan Principem aut Nobilem aliquem, qui polliceatur se Capitaneum fore atq; Euangelicum aliquod uexillum erecturum, superbit ac ferocit insanus Monachus, perinde ac si totus mundus sit ei proprius. Sic enim ait.

Verba Lutheri in commonitione sua.

Tam malum facturi non sunt, ego adhuc petus ipsis faciam. Et tam dura capita habituri non sunt, ego adhuc durius caput habebō, etiam si haberent pro se non solum hunc Cæsarem CAROLVM, uerum etiam

etiam Cæsarem Turcicum, ipsi me neq; pusillanimum neq; territum reddent, sed ego pusillanimes & territos reddam eos, Decetero cedent mihi, non cedam eis. Ego manebo, ipsi interibunt, nimis longe rem neglexerunt, Vita enim mea erit eorum carnifex, mors mea eorum diabolus, Hoc & non aliud, ipsi experientur, sine cos modo confidenter nunc ista ridere.

Ita profecto bone monache, possem equidem ista turgida & ampullosa uerba tua, iactantiasq; tuas plusquam stultas & impudentes, cacatam item fictamq; & uanam prophetiam tuam, admodum bene ridere, si neminem res tangeret, nisi me solum. Probe enim scio, atq; etiam in septem Capitibus tuis clare ostendi, quam firmiter ac fixe tu stes in doctrina tua, tibiq; & prouocationem & duellum sæpius obtulisti publice, non sane, quod hinc alicuius existimationis aut eruditionis homo uideri uelim (nouit Deus) sed quod usq; adco nihil dubito & de catholica Ecclesia & de promissionibus Christi. Vnde mihi sane tantum est & animi & confidentiæ (Deo laus) ut nolim tibi cedere, ne uno quidem pedis uestigio, etiam si scirem, esse apud te XII. legiones diabolorum. Breuiter, non timeo te, eueniat mihi sicut Deus uult. Apud generalem Ecclesiam permanebo (sic spero in Deum) etiam si turba aut seditio tua me disceptura esset in centum milia partium. Si te turbamq; tuam uehementer timerem, non uenissem huc ad uos tam prope, bene enim permanere potuissem Moguntia. Quod si ne illic quidem à uobis tutus essem, scirem tamen ubi in alijs terris apud exterarum nationes & honeste & secure agere possem (Deo laus). Quum uero sciam certissime, doctrinam tuam neq; fundamentum, neq; stabilitatem ullam habere, utpote quæ non solum scripturis & rationibus, uerum etiam per propria septem capita tua facillime subuertri queat (Qua de te te semper prouocaui & adhuc offero corpus & uitam meam, ad conuincendum te coram deputatis ludicibus tanquam hereticum & seditiosum. Quod si ars ista me fefellerit, corpus & uitam perdidisse uolo. Quid uis amplius? Maneo in Germania uelut in patria mea, in summis ac periculosissimis eius necessitatibus, apud ipsam corpus & uitam periculis exponens, ad consolandos bonos simplicesq; Christianos, confortandosq; eos in sua constantia, donec propediem (uolente Deo) dicere queam cum Dauid, Omnis consumationis uidi finem. Item, Vidi impium super exaltatum &c.

Id uero ex animo mihi dolet, quod tu miseram plebeculam nunc rursus, sicut antea iustis fecisti, per uerba magnifica mendacijs colorata ad seditionem, perditionemq; perpetuam cōcitare moliris. Tibi

*Nequissimus
proditor.*

tamen

tamen interim posticum quoddam & effugium callide reseruas. ut si
rursus male cederet audacia ludusq; iste sanguinarius, tu seditiosos
tuos postea rursus iurgari, damnare, ac diabolo cum corpore & anima
pariter tradere queas, Quemadmodum antea fecisti miseris agricolis,
uelut sceleratissimus proditor super terram producturus, tum re male
gesta fraudulentam protestationem tuam, perinde ac si uoluntas con-
siliuq; tuum prorsus aliena fuerint à seditione. Tametsi in utroq; li-
bello nihil agis aliud, nisi ut possis Cæsari alijsq; principibus domi-
nisq; catholicis subditos eorum, mentiendo ac decipiendo, per fucum
& prætextum falsi ac hæretici Euangelij tui, inobedientes ac rebelles
facere, si uelint armatæ turbæ tuæ resistere suisq; à uobis protegere,
atq; per hanc practicam tuam examinati ac à suis deserti, tradrentur in
manus peccatorum.

Doctorem Eckium criminaris, uelut sophistam sitientem sangui-
nis, in quo autem iudicas illum, teipsum condemnas Rom. 2. Tu enim
milies sitientior es sanguinis quam ille. Vellet forsitan D. Eckius,
quemadmodum & ego uellem ac optarem, ad euitanda maiora ma-
la, bella, seditiones, latamq; sanguinis effusionem, ut pauci Archihæ-
retici ac seductores populi, qui ab erroribus suis nec recedere nec de-
sistere uolunt, iuxta præscriptum utriusq; iuris corripiantur, ne tota
multitudo populi, atq; etiam tota prouincia, propter unum aut alte-
rum hæreticum in grauissimas angustias clademq; sempiternam de-
ueniat. Tu uero adeo fastuosus ac elatus es canis cruentus, ut ante-
quam uelis cedere, & à iam olim damnatis hæresibus, tua sponte atq;
etiam sine omni periculo desistere, multo potius omnem animi co-
gitatum ad omnem uafriciem dolumq; malum intendas, quo pa-
cto possis propter unicam personam tuam uanamq; gloriam, totam
Germaniam concitare ac prouocare ad bella multimodamq; san-
guinis effusionem. Et prohi dolor, in rusticorum tumultu, intra tres
menses, plus sanguinis effusum est, propter maledictum Euangelium
tuum quam in decennali bello inter Cæsaream Maiestatem eiusq; ho-
stes, in Italia, Gallia, Hispania, Germaniaq; inferiori, fustum sit. Neq;
tamen id satis tibi uisum est, sed paulo post scripsisti publice, Euange-
lium tuum adeo clarum esse, ut ne Apostolorum quidem temporibus
tam clarum fuerit, Quo circa totam Germaniam propter illud peritu-
ram esse funditus. Et eodem sermone miseram plebem rursus instiga-
bas à nouo, ut uxorem ac liberos domumq; & agros propter Euan-
gelium tuum relinqueret atq; etiam periculo se exponeret, quia Deus
bene posset eis reddere alias uxores, liberosq; aliamq; domū &c. Quid
uero

D. Ioan.

Eckius.

Luthe. maxi-
me sanguina-
rius.

Luth. in sermo-
ne de destructi-
one Hierusa-
lem.

uero deinceps & manifeste & occulte practicaueris, ad retinendam constantiam tuam satis constat, quum in luce sit & negari non possit, eo quod oportuit quosdam ex Episcopis nostris ad uitandam sanguinis magni ac multi effusionem, pacem a parte tua magno multoque aere redimere.

Negare item non potes, tibi iam ultra decennium uehementissimam fuisse sitim ad fundendum Papae omniumque ecclesiasticorum sanguinem. Non enim solum, posteaquam a Papa damnata fuit doctrina tua, nouas bullas & indulgentias edidisti, ad extirpandos funditusque delendos Episcopos omnemque clerum, uerum etiam antequam sententia in te lata fuisset, Caesarem omnesque Reges & Principes immanissime implorasti, ut Papam totamque Curiam eius cunctis uiribus armisque impeterent, manusque suas in sanguine eorum lauarent. Audis tu ista cruento Monache? Vbi quaeso D. Eckius, aut ego aliorumue quispiam qui contra te scripserunt tale quid usquam aut unquam scripsit? Quapropter & in hoc articulo hic publice ad sistendum iudicio me obtulisse uolo, ad conuincendum te, quod sis sceleratissimus cruorisque sitientissimus canis sanguinarius, qualis profecto intra centum annos & multo adhuc longius, in tota Christianitate nullus unquam fuit.

Quis uero cuncta tua & uenenosa & gloriosa mendacia, quae perfricta fronte hisce duobus libellis tuis inspersisti, atque per ea miserae plebi proditoriae os delinis, enumerare queat? Quis es tu infamis inestificabilisque ac damnate haeretice, ut ausis publicum ac legitime constitutum atque unanimiter conclusum recessum totius Ro. Imperij, hoc est, generale decretum imperiale, dicere praetensum uel putatum Edictum Caesareum: quum manifestum sit & negari non possit, quod illi recessui & Decreto non solum proprijs manibus subscripserunt, Caesar ipse, Electores item Principesque alij, & Praelati, Comites, ac Barones permulti, qui proprijs in personis affuerunt praesentes. Similiter & alij non pauci Electores, Principes, Praelati, Comites, Barones, Ciuitates item tum liberae tum Imperiales, per suos legitimos & plenum habentes mandatum Procuratores missosque Oratores, itidem subscripserunt, absentes tanquam praesentes (Etenim in calce illius Recessus commemorantur subscripsisse siue per seipsos siue per legitimos Procuratores aut Oratores suos, Sex Electores, Principes alij, Ecclesiastici quidem XXX. Saeculares uero XXIII. Abbates XXII. Comites & Barones XXXII. Ciuitates denique liberae ac Imperiales XXXIX.) uerumetiam plenum robur addiderunt appensis

E

Sigillis

*Luther contra
falso dictu statu
ecclesiam
sticum.*

*Luther contra
Epitomen M.
Siluestri.*

*Imperiale De
cretum Augu-
stae constitutu.*

Sigillis ipsius Cæsareæ Maiestatis & quorundam Electorum aliorumq; Principum ac Dominorum, loco omnium aliorum. Item Magistratus & Senatus oppidi Vuerdere ad Danubium, loco omnium Ciuitatum quæ subscripserant. Quo igitur ausu tu os impudens sic furis & insanis, ut non uerearis tam præclarum recessum publicumq; Decretum dicere prætentum putatiuumue Edictum, perinde atq; falsum & retro post fornacem, absq; scitu & uoluntate Cæsareæ Maiestatis Electorumq; & aliorum Principum Ordinumq; Imperij per inuidos & mendaces quosdam (quales tu inuide ac mendax monache per conuitium dicis quosdam bonos ueri rectiq; tenaces Principes Dominosq; & Doctores) confectum?

Nihil credendum est Luth.

Hinc sequitur nimirum uerax, certa ac fidelis commonitio ista, contra mendacem, dolosam ac seditiosam proterui nugonis huius commonitionem & Glosam, nempe, quod desperato Apostatæ in huiusmodi libris nihil prorsus fidendum credendumue sit, quum non erubescat, tot Electorum aliorumq; Principum Comitumq; ac Ciuitatum subscriptiones atq; adeo & ipsius Cæsareæ Maiestatis manum propriam, Sigilla item & literas, reijcere, calumniari, impugnare, Vbi mendacium eius usq; adeo manifestum per literas & Sigilla potest in os eius retorqueri uisibiliter atq; etiā palpabiliter, ita ut facile suffocaretur, si omnia ea sigilla faucibus eius intruderentur. Cogit me igitur Christiana quidem charitas erga proximum & naturalis amor erga patriam, fideli ac bona intentione, non ulla uirulentorum impudentiumq; mendaciorum eius, ex eius sanguinaria commonitione breuiter indicare ac recensere.

XV. mendacia Lutheri, ex primis duobus Quaternionibus Commonitionis suæ.

I Primum, quod impium libellum suum, quem ad Episcopos Augustæ in Comitij congregatos scripsit, fidelem admonitionem uocat, quum manifestum sit, omnes fere ritus & Ceremonias Ecclesiæ, quamlibet etiam antiquas, ab eo ibi taxari ac reijci, dirasq; comminationes obtendi, si non obediunt uoci eius. Quippe minatur eis, si uiuat, futurus sit eis pestilentia, sin moriatur, fiat eis mors, quia Deus incitauerit ipsum contra eos &c.

in decretis dist. 45. per potum.

2 Secundum, quod Ecclesiasticorum intentio simpliciter ac firmiter consistat in potentia, & in manu uiolenta, contra manifestam atq; confessam ueritatem. Hoc mendacium duplex est, nempe, Ecclesiasticorum, quibus percutere aut pugnare non licet, intentionem stare in potentia manuq; uiolenta, Et contra confessam ueritatem Dei, dum non

non adhærent Luthero, declarato scilicet hæretico, sed permanent cum Ecclesia catholica.

3 Tertium, quod Papistæ ipsimet sciant & fateri cogantur, ipsum & Lutheranos eius, hæcenus pacem & docuisse & seruasse. Hoc mendacium Cæsar ipse Vuormaciæ in Edicto ante X. annos resecit atq; confutauit. Sed & res ipsa multipliciter contrarium ostendit in facto.

4 Quartum, quod nuper in Comitij Augustæ, Lutheranae parti tantum minarū, irritationis, superbiae, irrisuionis & contemptus a Papistis illatum sit, ut plus satis nimirumq; foret etiam si uilissimi fuissent mendici. At tota Augusta scit, monachum hic mentiri, partemq; eius multo magis proteruisse ac superbiuisse uerbis, factis, in ciuilibus cachinnis, irrisuionibus, uarijsq; inobedientiæ exemplis, etiam in Cæsare Maiestatis præsentiae & conspectu, quàm Papistas quos uocat.

5 Quintum, quod ipsum in proxima seditione oportuerit septus quàm semel in omni & corporis & uitæ periculo fluctuare. Per hoc autem nullam promeruerit gratiam apud desperatos nebulones, nempe Papistas. Atqui manifestum est ex ipso facto eum illo tempore, quando cuspides gladij adhuc cruenti erant, mox post Pentecosten, in omni gaudio nuptias, cum sua Moniali celebrasse, & pro exequijs miserabiliter occisorum rusticorum Io pæan cecinisse, licet illi propter eius Euangelium interissent, ac interfecti essent.

6 Sextum, quod in futura seditione Papistæ peregrinaturi sint in abyssum inferni, ad deum suum, cui mendacijs & homicidijs seruiunt. Ipse uero iturus sit ad Dominum suum Ihesum Christum, cui in ueritate & pace seruerit. Hoc quoq; mendacium duplex est, Nam Papistarum deus (ut nos uocat) non in inferno sed in cælo est, sicut oramus quotidie, Pater noster qui es in cælis. Nec uerum est ipsum Christum in ueritate & pace seruuisse, temporibus rebellionis suæ, quam iam XIII. annos exercuit, & contra Christi præcepta Matth. 18. Ioh. 13. & 14. non audiuit, nec honorauit aut dilexit Ecclesiam, superiores & proximos suos, sed rem per odium inuidiamq; incepit, & hæcenus cum omni inquietudine, impudentia, fastu conuictorumq; fragore prosequutus est, uelletq; libenter finem per seditionem cruento sanguinis balneo concludere. Id quod Cæsar quoq; in Edicto Vuormaciensi & Hieronymus Emser publicis scriptis ei impropertauit, & ad probandum id testibus ultro se obtulit.

7 Septimum, quod ipse cum suis nihil damni passuri sint in bello isto, etiam si intercant aut pereant, quia scriptum est, Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Sed longe fallentur. Nam in

E h huiusmodi

Anno domini
M.D. XXV.

Rebellio Lu-
theri per an-
nos xiiij.

Non bellū, sed huiusmodi bello, non propter iustitiam, sed propter inobedientiam, executio iuris dissidium, seditionem ac hæresim punirentur. Et huiusmodi impetitus est, oppugnare & expeditio Cæsaris, non foret bellum contra suos hostes, sed iusta ac debita executio legum Imperialium contra inobedientes subditos suos, tanquam contra contemptores ac transgressores mandatorum Iurumq; Imperialium, tanquam contra publice ac legitime damnatos hæreticos, perituros, seditionisq; reos, sicut id postulat non modo Ius utrunq; uerum etiam officium ac iuramentum & obligatio ipsius met Cæsaris.

*Qualis iudica-
ta est doctri-
na Lutheri.*

8 Octauum, quod ipsi Papistæ met sciant & confiteantur, doctrinam eorum non esse contra ullum articulum fidei nec contra scripturam. Hoc quoq; mendacium perquam multiplex est. Mentitur enim non solum in Principes & Dominos, qui Comitibus interfuere presentes, uerum etiam in omnes Vniuersitates & pios homines totius Christianitatis, qui omnes contrarium fatentur & asserunt, Nempe, Lutheranam doctrinam esse obiscenam ac putidam sentinam omnium fere hæreseôn antiquarum & iam olim damnatarum. Id quod Cæsarea quoq; Maiestas publice in Edicto Vuormaciensi iam olim iudicauit.

9 Nonum, quod Papistæ non possint eos hæreticos dicere, aut oportet ipsos mendacii arguere proprium os, & cor suum, multo minus possint eos uelut hæreticos punire aut bello impetere. Et hoc quoq; mendacium per omnia uanum est, & utriq; Iuri contrarium. Lutherani enim fere cum omnibus (ut dictum est) hæreticis, qui in utroq; Iure uelut hæretici reiecti, damnati ac puniti sunt in aliquo participant. Id quod 700. atq; etiam plures articuli, quos ex eorum Euan-gelio excerpti, clare indicabunt.

*In Bawaria
sub Batauiensi
Episcopo.*

10 Decimum, quod Papistæ tanquam mendaces contra seipsos, & tanquam latrones ac proditores, Leonardum Keker & consimiles, uelut hæreticos, traduxerint, exusserint, interfecerint ac persequuti fuerint. Hoc mendacium per acta publica publici iudicii, per Notarios & testes conuinci potest. Ille enim Keker, non solum tanquam obstinatus hæreticus, uerum etiam tanquam perfidus relapsus, secundum Iuris ordinem, legitime conuictus, iudicatus ac punitus est.

11 Vndecimum, quod sciat, Papistas eiusmodi bellum non posse in Dei nomine incipere, nec posse orare, nec Deum pro auxilio implorare. Hoc quoq; mendacium multipliciter mentitur contra scripturas, sicut ego olim ad longum declarauit in Exhortatione Romæ ad Germaniam. Hic satis fuerit, quod Deus ipse Deut. 13. 17. & 18. præcipit, huiusmodi

huiusmodi falsos doctores hominesq; rebelles interfici. Et Christus Matth. 18. simile quoq; iudicium in eos decernit, ubi iubet oculum qui scandalizat erui, manusq; & pedes scandalizantes præcidi ac proijci. Similiter & Paulus tales tradidit Satanæ in interitum carnis. 1. Cor. 5. & 1. Timoth. 1.

12 Duodecimum, quod Papistæ, quia mala cum conscientia turpemq; ob causam bellaturi sint, neq; fortunam, neq; salutem ullam sint habituri. De futuro successu magis sane sperandum, quàm scribendum est. Nos enim neq; dii neq; Prophetæ sumus, ut futura præsciamus. Attamen omnino mentitum est, Cæsarem non posse hoc in casu bona cum conscientia huiusmodi inobedientiam, defectionem ac hæresim, iuxta tenorem & diuinarum & humanarum legum ulcisci. Turpia quidem sunt, defectio, inobedientia, hæresis, sed non est turpe, mala ista punire. Sic latrocinari quoq; & furari turpe est, at latrones & fures supplicio afficere, turpe non est.

13 Decimumtertium, quod ipse cum suis nolit cessare ab orationibus & obsecrationibus ad Deum, ut det Papistis cor pusillanime, pauidum ac trepidum, dum in castris fuerint, ut hic unum, illic alium sua tangat mordeatq; conscientia, & dicat, Væ uæ in periculoso bello sum, malam habemus causam, & pugnamus contra Deum eiusq; uerbum &c. Ah tu obstinatum, perfidum, ac rebelle propudium, quid ualere queat tua ad Deum oratio? quum sis socius Iudæ, De quo Dauid scribit Psal. 108. Oratio eius fiat in peccatum. Quis uero dedit tibi excucullate Nemroth, Principes & Ciuitates, terras & populos, ut tam sæpe dicas, Ego & mei? O miseros, infoelices ac misere seductos homines, qui sic dedunt se infami Apostatæ, tanquam proprios, & per hoc deficiunt à Cæsare, à Papa, à prima sua in Christo genitrice, Ro. ecclesia, & à generali Christianitate. Maluntq; generaliter esse Lutheri, quàm Christi generaliter & communiter cum alijs Christianis, contra S. Paulum. 1. Corin. 1. perinde ac si Lutherus, non Christus, sit pro eis crucifixus. Atq; ita oportet eos habere Deum nouum, Lutherum, qui habeat eos tanquam populum peculiarem & proprium, donec aliquando utriq; simul intereant, simul ad Diabolum profecturi. Est enim intolerabilis rapina, qua monachus Christo & Ecclesiæ, Papæ item & Cæsari, eorum subditos rapit & prædatur contra omne ius, & uocat eos suos, quos ei nemo dedit, & ad quos nullum ius habet. Idcirco ipse & sui (non nos) contra Deum pugnant, Christus enim ait Luc. 10. Qui uos spernit, me spernit, & eum qui me misit.

Rapina Lutheri in uenditione hominū.

14 Decimumquartum, quod non possit ab eiusmodi miseris ho-
 stibus Dei timere sibi. De cætero igitur nolit unum aut alterum Papi-
 stam, sed totum Papatum in se prouocatum habere, donec Iudex in
 cælo signum faciat. Magnifica quidem uerba Lutheri non desunt,
 sed omnino nihil inest illis reuera præter peccatum, nequitiam, misæ-
 riam, cladem, damnumq; & temporale & sempiternum miseræ ple-
 bis, quam ille per rapinam suos aut suum populum uocat. Quid obse-
 cro hoc infortunatum diaboli caput hætenus effecit, nisi calamitatem
 unam post aliam? Profecto Iudex in cælo sat signorum iam pridem
 fecit, si credere uelimus. Multi ex nobilitate per has Lutheri machi-
 nationes iuerunt in ruinam. Multi ex eruditis interfecti, multo adhuc
 plures agricolæ, nec item pauci eiues uel cæsi uel morti adiudicati
 sunt, & uehementer timendum est, ne in altero sæculo adhuc multo
 peius accepti sint, maior sane pars, uelut hæretici, perfidi, rebelles atq;
 apostatici Christiani hinc decesserunt, quos illic Iudex, Christus, pro
 suis agnoscere non potest, quoniam ab illo & ab eius Ecclesia catho-
 lica ad Apostatam quendam monachum defecerunt, qui uelut uio-
 lentus Nemroth ac potens uenator, dicere audet, Ego & mei. Papa
 uero & oues eius non sunt hostes Dei, sed Lutheri potius aliorumq;
 hæreticorum, quam diu in errore, penuria ac rebellione permanent. Si
 autem conuertantur, pro ouibus iterum benigne cum debita poenæ
 tentia recipientur.

*Sententia Iudi-
 cis in cælo cõ-
 tra Lutherana-
 uos.*

15 Decimumquintum, quod conscientia eorum hominum, qui in
 hoc casu Cæsari resistunt & repugnant, non debeant grauari eo timo-
 re ac periculo, tanquam eorum repugnantia sit seditiosa, quum tale
 nomen nimis malum & graue sit in tali casu, sed aliud debeat habere
 nomen, quod iura & Iurisconsulti bene inuenient, ideoq; oporteat eos
 Papistis definitionem & significationem huius uocabuli aliter expo-
 nere &c. O tu pauper Luther, quid fecisti, quod sic tuos credulos tra-
 didisti, hinc dare te oportet poenas Cæsari, ut socius exussi Hus sis per-
 petuus, Kyrieleyson. Id modo pro ualedictione huic Germanorum
 Iudæ ac proditori cecinerim. Cur ita? Quia suos non solum Diabolo
 (sicut rusticos tradebat) per defectionem, per schisma, per antiquas
 hæreses, uerum etiam Cæsari ac Papæ, tanquam pessimus ac scelera-
 tissimus proditor, in manus & supplicium uerbis proprijs reos facit ac
 tradit. Vnde hoc? Hinc sane, quod ait. Seditio non est, quando quis
 contra ius agit, alioqui omnis transgressio iuris diceretur seditio. Ve-
 rum is dicitur seditiosus, qui Magistratum & ius ferre non uult, sed in-
 uadit ea & impugnat ea, & uult ea opprimere, ac per se ipsum domi-

*Lutherus Ger-
 manorū Iudas.*

uari

20

nari ac ius statuere. Quemadmodum Munzerus fecit: (aliud est inuasor, aliud transgressor) Hic recte dicitur seditiosus &c. Hinc ergo sequitur, primo quidem, quod Lutherus ipse fatetur hic simpliciter, huiusmodi repugnantiam suorum contra Cæsarem factam esse transgressionem iuris, & contra ius fieri, Alioqui nihil hic opus foret eiusmodi uerbis. Deinde sequitur item, quod seditiosa quoque sit eiusmodi eorum repugnantia, Ratio, quia ius & magistratum ferre non uolunt. Si quis Lutheranorum hoc mihi neget, huic publice his scriptis nunc oblatum à me uolo ius & Magistratum, sub periculo corporis & uitæ, propter Lutheri doctrinas & actiones, ad standum secum iuri coram Magistratu, usque ad determinationem causæ, ad sistendum pedem pedi, atque etiam ad facendum in captiuitate usque ad finalem sententiam Iudicis. Quis eorum hic animosus est? Hic expectabo equidem, an Lutherus serio dixerit tam turgida ac ferocia uerba. Hęc mea animositas & prouocatio non est noua, Dixi eam Luthero ipsi Vuormaciæ in faciem, & in publicis scriptis eam persæpe repetui, & in ea adhuc semper persisto, & quo diutius, eo firmitus. Neque fugio lucem, non repo in angulum, quando res serio agitur, sicut Lutherus post Comitia Vuormaciensia proditorie, & nuper in Augustanis Comitibus meticulose fecit. Manifeste comparui in Comitibus Imperialibus Vuormaciæ, Norinbergæ, Spire atque Augustæ, quando hisce de rebus agebatur, & frustra expectaui, an ullus ibi Lutheranorum me, propter eiusmodi uerba editis libellis publice, alloqui, & iudicio mecum experiri uelit. At uero nullus in hanc usque diem uenit. Hoc tamen nequaquam mihi laudi esse uolo, quasi ego tantæ sim eruditionis. Agnosco enim me pro omnium minimo, quantum ad eruditionem ingeniumque attinet. Sed uolo hunc honorem tribui tum Christo domino, cuius promissis, Ecclesiæ ab eo factis, ego usque adeo confido, tum sponsæ eius, sanctæ Ecclesiæ, quam diuus Paulus. 1. Tim. 3. uocat columnam ac firmamentum ueritatis, fateor præterea, Lutherum cum suis (ut ipse suos uocat) non tam uehementer aut me aut eruditionem meam (quam ipsi admodum tenuem existimant, qualem & egomet existimo) quam ius iudicesque & Magistratum timere ac fugere. Nam & meam fiduciam atque confidentiam, non super me aut eruditionem meam sed super certas promissiones Christi (quas Ecclesiæ fecit, de spiritu sancto, qui eam doceat omnem ueritatem) & super doctrinam Ecclesiæ, atque etiam super iuris ac Magistratus cognitionem, semper constitui, super quas hætenus illa stetit, & adhuc firmiter stat, ac Deo iuuante contra uniuersos Lutheranos in perpetuum subsister, Amen.

Animositas contra Lutherum.

Hic

**Cauendum ab
hoc satellite
Diaboli.**

Hic sisto nunc, quia temporis breuitas ultra progredi modo non finit. Hæc autem scripserim dilectissimæ patriæ meæ omnibusq; Germanis generaliter, tanquam ueram ac fidelem commonitionem, ne huic mendaci, impudenti ac furioso Monacho tam secure confidant aut credant, quàm diabolus per eum libenter efficeret. Alioqui induratus est eos in idem profecto balneum, in quod antea induxit, quosdam ex Nobilibus, multos ex eruditis, & multa milia infœlicium agricolarum. Nam fictæ, uanæ & cacatæ eius prophetiæ, turgidæq; minæ, persæpe extiterunt falsæ, ac in suos reuersæ, calamitosum eis exitum attulere, Ipse sibi semper aliquod posticum coloratumq; reseruat foramen, per quod euadit, ut Diabolo plures adhuc animas tradere queat. Alioqui iam pridem ipsemet Satan collum illi nimirum perfregisset, Quandoquidem Lutherus in publicis etiam concionibus gloriari iam olim non erubuit, se plus quàm unum frustum salis cum illo comedisse, seq; alterutrum probe cognoscere. Ab eiusmodi ergo prophetis & euangelistis merito cauendum sibiq; prospiciendum est. Veri enim Prophetæ & Euangelistæ cum diabolo nec unum, nec duo frustra salis comederunt.

**Falsa causa
belli.**

Conatur nunc Lutherus miseram plebem rursus concitare ad tumultum, per multiplicem ac uehementem in maius adauctam commemorationem peccatorum, scelerum ac scandalorum, quæ apud Romanos Pontifices, Cardinales, Episcopos, omnemq; Clerum comperiuntur, perinde ac si Cæsarea Maiestas eam ob rem bellum indictura sit, ut Ecclesiasticos in suis sceleribus in mala uita, & in abusibus defendat ac protegat. Quod tamen bonus Cæsar aliq; Principes catholici nunquam cogitarunt, sed saragunt ac meditantur serio, omnes abusus ordinate ac legitime per generale Concilium (Non enim in sola Germania, uerumetiam in alijs prouincijs & regnis, omnis generis & scandala & abusus præ oculis sunt) abolere, ac generalem Reformationem foeliciter instituere. Et ante Lutheri quoq; complicumq; suorum ianuas non adeo munda sunt omnia, sicut ipsi perhibent & gloriantur. Sed & in hoc ius eis à me publice oblatum uolo, & affirmo, quod ex parte Papæ adhuc hodie ueraciter multi reperiuntur honesti homines utriusq; sexus Ecclesiastici, tum intra tum extra Monasteria. De quibus nemo scit mali quippiam dicere. Ex parte uero Lutheri inter Ecclesiasticos nemo prorsus irreprehensibilis est. Sic cui hic iniuriam facere uidear, huic offero me iudicio sistendum, ubicunq; debeo.

**Refutatio
Cleri.**

Et reuera Cæsaris aliorumq; Regum & Principum catholicorum intentio nequaquam est, ad bellandum pro sceleribus & abusibus Ecclesiasticorum

clericaliū, Sed multo magis ad reducendum dilectos subditos Germanicę nationis rursus ad pacem & unitatem fidei. Id quod summa necessitas & salus animarum magnopere exposulat, atq; ad manutenendum eos circa vniuersalis Ecclesię institutiones laudabilesq; ritus in cultu diuino, Quemadmodum à Ro. Ecclesiā primum per sanctos Martyres, & Confessores, Bonifacium, Kilianū, Bilibaldum, Erhardum, Rupertum &c. ad nos usq; peruenerunt. Atq; etiam ad asserendum probos ac pios maiores suos ab impijs calumnijs & damnationibus, quas Lutherus publice cōtra eos euomit.

Et reuera minime tolerandum est, ut perfidus fugitiuus proditoriusq; Monachus, ex mera inuidia, odio, malitia, & calumniandi libidine, in perpetuam proprię patrię suę iniuriā infamiamq; publice scribat, Zitzkam & complices eius Bohemos iustam habuisse causam, maiores uero nostros iniustam. Et uocat nunc combustum hæreticum sanctum Iohannem Huss, Patres uero Concilij Constantiensis meros homicidas canesq; sanguinarios, Eo quod Cæsar Sigismundus cum reliquis Electoribus & Principibus illum comburi fecerunt. An non sunt igitur eiusmodi uerba impij transfugę ac proditoris? Adhuc tamen minus tolerabile mihi uidetur, quod in nouissimo quaternione scribit, antea neminem sciuisse, quid esset Euangelium, quid Christus, quid Baptismus, quid Confessio, quid Sacramentum, quid Fides, quid Spiritus, quid Caro, quid bona opera, quid decem præcepta, quid Pater noster, quid Orare: &c. Summa, nihil prorsus sciuisse nos quod Christianum scire oportet. Hic profecto libenter audire uelim, quisnam Mamalochorum intra DC. aut DCC. annos talis in patriam suam proditor fuerit, uel apud Sultanum uel apud Turcam, qui fidem Christianam totam usq; adeo reiecerit, suosq; maiores tantis affecerit iniurijs, quantis Germaniam afficit hic Monachus iste. Et tamen haud ita diu ipsemet Bohemos in plerisq; scriptis suis uituperauit atq; damnauit, Ecclesię uero sacramenta ordinationesq; laudauit ac iustificauit. In recta autem ueritate nemo de supradictis rebus minus scit quàm populus Lutheranus. Quamuis enim aliqui multum blaterant de textu scripturę, medullam tamen ueri intellectus nequaquam habent. Aliqui uero non sciunt amplius neq; Pater noster, neq; decem præcepta, sicut nos admodum nuper in quibusdam ex eis comperimus & experti sumus.

Quisquis ergo sanum & fidele consilium admittit, caueat sibi à uenenosis ac seditiosis istice libellis Lutheri contra habita Augustę Committā aeditis, & gerat se obediēter secundum ritus & ordinationes

F catholicę

*Vera Cæsaris
& principum
intentio.*

*Impius defra-
tor & trans-
fuga.*

*Calumniator
Mamaluchi-
cus.*

*Summa huius
cōmonitionis.*

catholicæ Ecclesiæ, ac iuxta præscriptum utriusq; iuris, sub suis superioribus tum Ecclesiasticis tum secularibus. Et non sinat sibi chariorem esse quendam deploratum, mendacem ac damnatum Apostatam (à quo nihil habet nisi prorsus inutilia, immo scandalosa ac noxia uerba, uenenosos libros hæreticasq; doctrinas) quàm suam legitimam à Deo ordinatam potestatem. Quod si quis aliter egerit, & per miserit se, sicut rustici fecerunt, ad nouum Euangelium (quod ignorauerunt patres nostri) trahi ac seduci, is proculdubio non meliorem tandem successum habebit, quàm habuerunt miserimi agricolæ. Qui mihi credere nolit, is scrutetur scripturâ Deut. 13. 17. 29. 32. &c. legatq; proprium ipsius Lutheri libellum contra prædantes & latrocinantes rusticos editum. Qui non uult pergat, & sit non amplius Christi & Ecclesiæ, sed Lutheri & principis eius Diaboli, Christus nihilominus Ecclesiam suam, quam 1500. conseruauit annis, ab ipsis quoq; tutam bene conseruabit. Sed & Papa nihil prorsus eget eis, perq; Dei auxilium tam bene poterit absq; eis Papa manere, quàm bene permansit hactenus absq; Hussitis & Pighardis. Quocirca minime opus est, pro eo (ut queritur Lutherus) contra Romanos bellum geri. Quid enim nouit ei, quod iam 100. annos rebelles ei fuerunt Bohemi Hussitæ & Pighardi? Aut in quo interim opulentior foelicioꝛue facta est Bohemia per eiusmodi defectionem? Quantum uero damni per hoc tot milia in foeliciū animarum acceperint, in nouissimo die cunctis constabit, quando Christus regestum & acta singulorum publicaturus est, Deus Opt. Max. det nobis gratiam suam, qua constanter permaneamus in pace & unitate Ecclesiæ catholicæ, ac foeliciꝛ in ea uiuamus & moriamur, Amen. Nam extra eiusmodi unitatem non est speranda, neq; pax, neq; salus ulla. Id quod ego nuper in Epistola ad Doctorem Bruck fideli animo clare ostendi. Qui credere noluerit, pergat in malo suo, ipse tandem cum infinito & interminabili damno suo perientiet, atq; rem ita habere ut scribo, experietur.

Ex defensione

EX DEFENSIONE

DVCIS GEORGII TEVTHONICA PER

Io. Cochleum, aduersus Lutheri seditiosum & calumnio-
sum librum, ex Germanico in Latinum, de uerbo
ad uerbum traducta quædam particula.

MPLIVS scribit Lutherus, sic dicens. Ita
oportet mundum Euangelio hoc ignominie pala-
lium induere, ut semper criminetur illud haud ali-
ter quàm seditiosum, inobediens & repugnans.
Ad hoc dico, Id fecisse quidem Paganicum & Iu-
daicum mundum. Mundum uero Christianum di-
dicisse à Christo & eius Apostolis, Euangelium in
summo habere honore, uelut bonum nuncium gratiæ Dei, quod pau-
peribus spiritu annuntiatur, uelut uirtutem Dei quam non erubescit
Paulus, uelut uerbum uitæ, de quo per Esaiam ait Dominus. Quomo-
do descendit imber & nix de cœlo, & illuc ultra non reuertitur, sed in-
ebriat terram & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen
ferenti, & panem comedenti, sic erit uerbum meum quod egredietur
de ore meo. Non reuertetur ad me uacuum, sed faciet quæcumq; uolui,
& prosperabitur in his ad quæ misi illud. Honoramus præterea illud,
uelut nouum & æternum Testamentum, uelut legem charitatis & pa-
cis, uelut doctrinam omnis disciplinæ & uirtutis. Quapropter & audia-
mus & pronunciamus illud religiosa cum honorificentia in Ecclesia,
nudato stantes capite. Atq; etiam in iudicijs proponimus illud iuratu-
ris hominibus, uelut scripturam ueritatis, per quod sane admonitos
eos uolumus, ut nihil aliud quàm puram dicant ueritatem.

Quod autem Lutherus Euangelium in doctrina deprauat, & in
operibus eo ad inobedientiam omnemq; nequitiam abutitur, ac me-
rum latrocinij scriptum mendaciorumq; librum ex eo facit. Hoc nobis
merito dolet, quia blasphemia est & crimen læsæ Maiestatis diuinæ di-
uiniq; nominis, per quod Euangelium nostrum & apud Iudæos ac
Turcas male audit contemptuq; habetur, & apud carnales homines
cunctis sceleribus, uelut nequitie pallium, prætexitur. Vnde fit, ut nos
hic summa cum ueritate possimus Luthero eiusq; adiutoribus, com-
plicitibus, & Suermeris eum recitare textum, quem ipse ante annos
octo seditiosis recitandum præscripsit agricolis. Per quem sane ipse
rursus proprio condemnetur iudicio, & suo ipsius gladio iuguletur

Matth. xi.

Rom. i.

Esai. 55.

Tit. 3.

F ij

superbus

1. Reg. 17. **superbus & audax Goliath.** In hæc scilicet uerba. Triplicia peccata per
quàm horrenda imponunt sibi homines isti, quibus mortem & corpo-
ris & animæ merentur multipliciter. Primum, quod superioribus suis
fidelitatem iurauerunt, & iureiurando promiserunt subiectionem &
Matth. 22. obedientiam, Quemadmodum præcipit Deus, ubi ait, Date Cæsari
quæ sunt Cæsaris. Et Rom. 13. Vnusquisq; superioribus obediens esto
&c. Deinde, quod seditiones excitant, deprædantur ac diripiunt friuo-
le Monasteria, quæ ad eos non pertinent. Per quod sane, uelut publici
uiarum prædones & latrones, uel dupliciter mortem tum corporis tum
animæ demeruerunt. Tertio, quod terribilia & horrenda scelera ista
obtegent Euangelio, nominantes se Christianos fratres, recipientes
iuramenta & homagia, atq; cogentes ui alios, ut secum huiusmodi
scelerum participes fiant. Per quod sane omnium maximi blasphema-
tores & uiolatores diuini nominis fiunt, honorem in hoc deferentes
& seruientes Diabolo, sub prætextu Euangelij. Qua in re uel decies
mortem & corporis & animæ merentur, ut horrendius peccatum ego
nunquam uiderim &c.

Pro cunctis hisce sceleribus, quibus iampridem dignus morte Lu-
therus factus est, uult sanguinarius iste furcifer & laudari & gratiarum
actione dignus haberi, dicens. Ergo, si qua gratia de maledicto & ne-
fario mundo promerenda esset, & ego Doctor Martinus aliàs nihil
boni docuisssem aut fecisssem, nisi quod sæculare regimen & dominium
sic illustraui ac decorauit, propter hanc unam tamen rem deberent mi-
hi & gratias agere & fauorem exhibere, quandoquidem omnes pari-
ter, etiam pessimi inimici mei bene sciant, quod talis intellectus de
sæculari dominio, sub Papatu, non solum sub scamno delituit, uerum
etiam sub omnium fœtidorum ac pediculosorum sacerdotum Mona-
chorumq; & mendicorum pedibus, ipsum oportuit opprimi ac con-
culcari. Ad hæc ita responderim. Etiam si inflatus iactator iste nihil
aliud mali aut docuisset aut fecisset, nisi quod sæculare regimen aut
dominium, tam nequiter ac scelerate obscurauit ac deturpauit, meri-
to tamen iampridem debebat in puluerem redigi, Vsq; adeo longe
abest, quod etiam pessimi inimici eius debeant scire, quàm egregie
ipse illud illustrauerit aut decorauerit. Manifestum est enim & negari
non potest, anteaquàm cœperit scribere Lutherus, & sæculare & Ec-
clesiasticum regimen atq; dominium, simul cum suis subditis, longe
melius & habuerunt, & iuxerunt ac gubernauerunt, quàm postea, in
omnibus ciuitatibus & dominij, ubicunq; Lutheri doctrina admissa
est, nullo penitus excepto. Quum igitur ex fructibus cognoscatur ar-
bor, &

bor, & ex opere ipso opifex, non opus est huic mendaci iactantiae multa reddere uerba.

Non tamen per hæc negauerim, Lutherum aliquando bonam quoque doctrinam scripsisse, Totum uero permixtum est atque infectum fermento seditioso, adeo ut omnino crediderim, quod si bona eius de seculari dominatu dogmata in altera contra mala expendere lance, mala longe ac longe præponderatura esse bonis, quam longe molare saxum præponderat sacco plumis pleno. Quemadmodum ego duobus in capitulis Septicipitis Lutheri, nempe de obedientia erga potestates & de legibus Imperialibus, clare ostendi.

*Cochleum in se
pticipite c. 13.
C. 14.*

Verum Lutherus impudens & abnegatus Cucullifer, nihil curat, & semper ulterius iactitat, dicens. Talem enim gloriam & honorem ego (per Dei gratiam) inde habeo, siue placeat siue displiceat Diabolo & omnibus squamis eius, quod à temporibus usque Apostolorum, nullus doctorum aut scriptorum, nullus Theologorum aut Iurisperitorum tam præclare & egregie secularium statuum conscientias confirmauerit, instruxerit consolatusque fuerit, atque ego feci, per singularem Dei gratiam, hoc certissime scio. **RESPONSIO.** Sapiens ait. Laudet te alienus, & non os tuum, Extraneus, & non labia tua. Ego profecto ab eruditis hominibus, qui Lutheri scripta legerunt, adhuc nunquam audiui, à quopiam hanc sibi tribui gloriam. Ipse multo adhuc plura iactitat, quæ foedissima sunt mendacia, quare milies certius & securus foret, Balaami asinae fidem habere quam iactabundo mugientis huius uacæ rictui.

Prouer. 27.

Sic quoque iactitat, Euangelium suum lucidius atque clarius esse quam fuerit Euangelium tempore Apostolorum. Item, Germanos ante ipsum nunquam uerum habuisse Euangelium &c. At eiusmodi iactantia usque adeo & stolidi & monstrosa, nusquam reperitur apud antiquos & graues autores. Ego uero penitus contrarium teneo, non sane in despectum eius, sed ad Dei & ueritatis honorem, quemadmodum in corde & coram Deo in conscientia mea teneo. Et dico, me omnino credere, quod à tempore Iudæ Scariothis, nullus hominum peiorem habuerit conscientiam quam Lutherus habet, nec ullum fuisse, qui conscientias secularium potestatum aut foedius implicauerit, aut grauius onerauerit, aut nequius seduxerit. Breuitatis gratia refero me ad duo supradicta Septicipitis Lutheri capitula.

*Luth. in Ser.
de destructione
Hierusalem*

Merito indicasset nobis, quinam librorum suorum tam præclara pro secularium Principum ac potestatum conscientijs proferant. Certe optimi ex eis (si modo ullus est inter omnes libros eius uere bonus)

F iij sunt

Hi duo libri
ante 15. annos
editi sunt.

sunt hi duo. Vnus de decem præceptis, alter de bonis operibus. At si arbor ex fructibus cognosci debet, sicut Christus docet, Lutherus usq; adeo nullum profectum bonitatis inter Principes & potestates ex utroq; libro comperit, ut eos postea longe magis quam antea, criminatus fuerit, maledixeritq; & coram Deo atq; hominibus reproba- uerit atq; in infernum uelut Tyrannos protulerit. Quod autem eos longe post in Visitatione Saxonica iterum honorare iubet, id Magi- stro Philippo acceptum referre habet, qui idipsum prius in latina præ- scripserat Visitatione.

Forſitan eum ſic iactitat librū ſuum, cuius titulus eſt, De ſeculari poteſtate, uſq; adeo alte ſuper omnes Doctores & ſcriptores. Quiſquis autem illum perlegerit, inueniet, nullum librum aut ſeditioſiorem aut conſcientiæ ſecularis poteſtatis grauiorem eſſe poſſe. In eo enim con- tinentur ſequentes iſti, & pleriq; alij (quos breuitatis gratia prætereo) teneri placidiq; articuli quos tam alte iactitat ipſe.

- 1 Res ſupra modum ſtulta eſt, quando imperant, ut Eccleſiæ, Patri- bus Conclijſq; credatur, etiam ſi nullum ibi ſit uerbum Dei. Apoſtoli Saranæ talia imperant, non Eccleſia.
- 2 At multo adhuc ſtultius eſt, quando dicitur, quod Reges & Principes ac multitudo ſic credunt.
- 3 Sic tamen pergunt nunc Imperator noſter & prudentes Principes, & eo ſe perducere ſiunt à Papa, Epiſcopiſq; & Sophiſtis, à cæcis cæci ut præcipiant ſubditis ſuis, credere abſq; uerbo Dei, ſicut ipſis placue- rit. Et tamen Chriſtiani (quod Deus auertat) Principes dici uolunt.
- 4 Cum igitur uniuiſcuiuſq; conſcientiæ incumbat, quomodo credat aut non credat, & in hoc nihil ſubtrahitur ſeculari poteſtati, Debet ipſa quoq; pacifica eſſe, & ſuis intendere rebus, & permittere, ut uniu- quiſq; credat ſic uel ſic, ſicut ſcit & uult.
- 5 Verum ſi ſcire cupis, cur Deus permittat, ſecularem poteſtatem tam horrendè impingere. Dicam tibi, Deus tradidit eos in reprobum ſenſum, & uult cum ipſis facere finem, perinde atq; cum Eccleſiaſticis domicelliſ.
- 6 Sæculares domini deberent prouincias, & homines gubernare ex- trinſecus, hoc omittunt, Nihil amplius ſciunt niſi excoiare & deglu- bere, Teloneum unum ſuper aliud, Decimam unam ſuper aliam con- ſtituere, hic uſum, ibi lupum emittere.
- 7 Ad hæc, nullam fidelitatem nec ullam ueritatem apud ipſos locum habere ſiunt, & agunt ea, quæ uel raptores & nebulones agere non deceret.

decret. Et sæculare ipsorum regimen tam profunde iacet, quàm iacet Ecclesiasticorum tyrannorum regimen.

Quare & ipsorum sensus peruertit Deus, ut præpostere gubernare incipiant, uolentes spiritualiter in animas sibi uendicare imperium, quemadmodum illi uolunt sæculariter gubernare, ut confidenter imponant humeris suis peccata aliena Dei & cunctorum hominum odium, donec intereant simul cum Episcopis, presbyteris & Monachis, nebulo unus cum altero.

Quando igitur Princeps aut sæcularis potestas tua præcipit tibi, ut eum Papa sentias, ut sic uel sic credas, Aut præcipit tibi, ut libros abijcias, sic dicito. Non conuenit Lucifero, iuxta Deum sedere.

Dimitte modo furere fatuuni, bene inueniet iudicem suum. Dico enim tibi, si non contradixeris ei, & cesseris ei, ut uel fidem uel libros tibi eripiat, profecto Deum negasti.

Tales enim Tyranni agunt, sicut debent Principes sæculares. Sæculares Principes existunt, sæculum autem Deo inimicum est, quare & ipsos facere oportet, quod sit Deo contrarium, sæculo placitum, ut non fiant absq; honore, sed maneant Principes sæculares.

Quapropter mirari non debes, si contra Euangelium furunt & desirant. Oportet eos & titulo & nomini suo satisfacere.

Scire itaq; debes, quod ab initio mundi admodum rara uis fuerit Princeps prudens, & adhuc multo rarior Princeps probus.

Sunt frequenter uel maximi fatui, uel nequissimi nebulones super terram.

Quapropter omni tempore pessima quæq; de ipsis præsumenda sunt, & parum boni de ipsis expectandum est.

Nam perpauci sunt Principes, qui non habeantur aut pro fatuis aut pro nebulonibus. In causa est, quod & exhibent se tales, & communis populus sit intelligens, ac Principum plaga (quam Deus contemptum uocat) potenter ingruit in plebe & communi populo.

Non ferent, neq; possunt nec uolunt Tyrannidem petulantiamq; uestram diutius perferre, boni Principes & Domini, secundum hoc sciatis uos dirigere, Deus non uult amplius habere.

Non est nunc amplius talis mundus, qualis olim erat, quando uos homines uelut feras exagitabatis & uenabamini. Dimittite igitur uestram temeritatem & uim, & considerate, ut iure agatis.

Quod si multum gladij uibrationem exercueritis, uidete, ne ueniat aliquis, qui uos gladium recondere iubeat in Dei nomine.

At dixeris. Si ergo inter Christianos nullus sæcularis gladius esse debet,

*At Paulus non
ita habet, etiā
iuxta Lutheri
ipsius inter=
pretationem.*

debet, quomodo igitur extrinsecus gubernabuntur? Nam & inter Christianos potestatem manere oportet. Responsio. Inter Christianos nec debet nec potest ulla esse potestas, sed unusquisque alteri pariter subiectus est. Sicut Paulus ait Rom. 12. Unusquisque teneat alterum pro suo superiore.

Hi & id genus complures articuli (quos hic referre longū foret) sunt præclara & alte iactata doctrina illa, supra omnes Doctores & scriptores, à tempore usque Apostolorum, quam Lutherus ad huius Electoris Saxonie dominum patrem scripsit, de qua sic gloriatur. Ego profecto non reciperem X. milia aureorum, ut hunc in modum ad Ducem Georgium seditiose contra omnes Principes sæculares scriberem. Is enim adeo probus & honestus est, ut istud nequaquam permetteret. Esset enim horrendissimum scelus & crimen læsæ Maiestatis, tot Christianos Imperatores, Reges & Principes, qui & fuerunt & adhuc futuri sunt, ita criminari ac condemnare. Neque tam simplex foret dominus meus Gratiolus, ut non notaret aut intelligeret, se quoque simul tangi, cum & ipse sit sæcularis potestas, qui proinde serio dicturus esset ad me. O seditiose nebulo & nequissime proditor, existimas ne esse me uel proditorem uel hostem Cæsaris omniumque aliorum Regum Principumque & Dominorum, ut omnes illos ausis sub protectione mea criminari, calumniari, damnare ac populo exosos reddere, ad perdendum & penitus extirpandum eos per seditiones? An non & ego sæcularis sum Princeps? Nunquid ob id mox fatuus aut prauus nebulo & non Christianus existam?

Immo uero non Lipsiam, non Dresdam, ne totum quidem mundum acciperem, ut sub hoc Principe tales in lucem ederem articulos, præsertim ipsius nomini nuncupatos, quemadmodum Lutherus huius Electoris parenti fecit & inscripsit. Oporteret me profecto aut Albinum epotare aut in puluerem exuri, etiam si doctior essem quam uel Aristoteles uel Augustinus extitit. Ne cæteri Principes possent ei exprobrare uulgare illud prouerbium, Consentiens est sicut faciens. Iuxta dictum diui Pauli ad Romanos. Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Qua de re & sanctus Papa Innocentius I. ante mille annos ita dixit. Negligere, cum possis perturbare, peruerfos, nihil aliud est quam fouere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obutere. Certe, si Elector Saxonie eo tempore seditiosa illa scripta Lutheri prohibuisset & suppressisset, possent adhuc hodie plerique seditiosorum rusticorum & Suermierorum, qui occisi sunt, uiuere.

Lutherus

Rom. 1.

Dist. 33, c. Er-
ror.

Lutherus uero non desistit à falsa gloriatione, & ait. Quoniam neq; Augustinus neq; Ambrosius (qui tamen hac in re optimi sunt) mihi hic pares non sunt. De hoc glorior, & scio huiusmodi gloriationē esse ueracem &c. Ego uero multo certius scio, mendacem esse gloriationem istam, quemadmodum Lutherus ex proprijs suis uerbis & scripris, iam supra commemoratis, conuincitur. Si quis multa ipsius seditiosa scripta uidere cupit, is duo perlegat Capitula nostri septicipitis, ubi comperiet, Lutherum non solum concitare plebem in Principes, uerum etiam carpere Iurisperitos, & reprobare ius Ciuile, ac uelle, ut solum secundum Euangelium & diuinam scripturam debeat gubernari. Quinetiam ausus est scribere, non esse pulchrius Regimen saeculare quàm Turcarum, qui tamen neq; Canonico neq; Ciuili iure utantur. Item, Omnes eos, qui leges hominum ad legem Dei superaddunt, esse certissime inimicos Dei & Apostolos Leuiathan, & quicumq; eas acceptauerint & seruauerint, eos esse discipulos Leuiathan &c. Ego autem longe potius teneo, Lutherum longe magis Leuiathan quàm Christi aut Pauli Apostolum & discipulum esse. De Leuiathan enim ait scriptura. Ipse est rex super omnes filios superbiae. Christus uero ait, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et Paulus. Non plus sapere quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem. Quanta uero sit humilitas, immo superexcellens superbia Lutheri, unusquisq; uir prudens facile considerat ex proprijs eius uerbis, dum proteruit, ferocit, inuehitur, conuiciatur, criminatur, maledictis & iniurijs afficit alios, seipsum uero impudentissimis & inauditis gloriationibus laudat & extollit.

Luth. de Captiui. Baby. et ad nobilitatem Germanie. Luth. in lib. de confes. ad Frā.

Iob. 41. Matth. 23.

Quando igitur ulterius ait. Admodum ridiculum & iocosum esse, si Doctor Martinus arguatur seditiosus, quoniam assint libri, testes ipsius, prae manibus. Ad hoc ego ita responderim. Fieri quidem potest, quod inter septem huius monachi capita, hæc tria, nempe Doctor Martinus & Visitator, non admodum seditiosa arguenda sint. Cæterum alia quatuor capita, nempe Lutherus, Ecclesiastæ, Suermerus & Barrabas, usq; adeo plena sunt & hæreseos & seditionis, ut ebulliant supra. De hoc refero me ad ipsorum libros & uerba propria, & in hoc exponam corpus & uiram, ad probandum idipsum iudicialiter ex proprijs eius testibus. Quid uult amplius?

Quod si iam ualde ridiculum est ipsi (quemadmodum & in maxima seditione, posteaquàm occisi fuerunt Rustici, ridebat & cum excu-

G cullata

cullata Moniali sua nuptias celebrabat) nequaquam tamen ridiculum erat suis Apostolis & discipulis, Suermeris & Rusticis, quando Principes & Liga Sueuica in eos sagittabant, equitantes irruerant, in fossas & flumina adigebant, punctim caesumq; ferientes, atq; Lutheri nouas indulgentias ibi promerebantur. Quod si ei, tanquam sceleratissimo & sitientissimo sanguinis cani, ridiculum est, & titillat eum uoluptas, quam ex tanta calamitate ac damno (tanquam uerus Diaboli apostolus & hostis totius generis humani) accepit. Bonis tamen Christianis neq; ridiculum neq; iocosum est, quod unico huic malitioso, petulanti sanguinarioq; Apostatae, tot seditiosi libri, permittuntur impune, tanquam Reuerendo, deuoto, fideli, dilecto, Cuius parricidale cor nusquam adhuc fatiatum est tantis calamitatibus & sanguinis effusionibus, quae intra XIII. aut XIII. annos per eius libros passim ubique contigerunt, donec & ipsos Principes excitet & contra se inuicem committat, unde uerum exurgat bellum prouinciale, & propter damnatum ac maledictum Euangelium ipsius tota Germania (uti iam pridem comminatus est) eat in ruinam.

Adhuc tamen non desinit gloriari illotum os istud, donec propediem gloriando rumpatur, & ait. Hic stat factum & opus, quod ego in proxima seditione unus eram, qui contra seditionem docebam & scribebam, antequam erumperet. Responsio. Ego supra indicaui XX. articulos ex uno eius libello, qui clare conuincunt, mentiri hic Lutherum ac falso gloriari. Cuicunq; uero in his satisfactum non est, is legat primum eius libellum rusticanum (ut seditiosa eius scripta contra duo mandata Imperialia & contra sacrum Canonem misse taceat) & comperiet ibi, quod Lutherus non solum plebem ad tumultuandum excitauit, uerumetiam tumultuantes rusticos in proposita seditione contra Principes & Dominos confortauit. Quemadmodum ex subsequentibus illius libelli articulis conijcere licet, ubi sic ait,

Luth. in exhortatione ad pacem. 1
2
Primum, nemini possum acceptum referre id tumultus & seditionis quam uobis Principibus & dominis, praeterim uobis caecis Episcopis & stolidis presbyteris ac Monachis.

Quod adhuc hodie obstinati non cessatis insurre ac furere contra sanctum Euangelium, tamen scitis, illud rectum esse, neq; reprobare possitis.

3
Praeterea in seculari regimine nihil amplius facitis, nisi quod exactionibus atiligitis, ad sustinendam pompam & petulantiam

lantiam ueſtram, donec pauper & communis populus diutius perfe-
re nec ſcit nec poteſt.

Gladius incumbit tam ceruicibus ueſtris, adhuc tamen putatis, uos
tam firmiter in ſella ſedere, quod non poſſitis eſci.

Talis ſecuritas & obſtinata præſumptio, franget uobis collum, id ui-
debitis.

Ad hoc luſtamiſe, & uultis in caput feriri, hic nulla inuat admoni-
tio nec ulla exhortatio.

Quum igitur ſitis cauſa huiusmodi iræ Dei, proculdubio ſuper uos
quoq; exhibit, ſi adhuc non emendaueritis uos cum tempore.

Oſtenta in cælo & monſtra ſuper terram portendunt uobis, boni
Domini, nihil boni ſignificant uobis, neq; boni quicquam uobis con-
tinget.

Hoc enim ſcire debetis, boni Domini, Deus ita procurat, quod
neq; poſſunt, neq; uolunt, neq; debent tyrannidem ueſtram diutius
tolerare.

Oportet uos alios fieri & iræ Dei cedere, Si non feceritis per ami-
cabilem & uoluntarium modum, Oportebit uos facere per uolentam
& exitiabilem difformitatem.

Si non fecerint Ruſtici iſti, alios facere oportebit, Et ſi omnes pro-
ſtiteretis, adhuc tamen improſtigati exiſtunt, Deus alios excitabit.
Ipſe enim uult proſtigare uos, & proſtigabit uos.

Non ſunt ruſtici, boni Domini, qui ſeſe uobis opponunt, Deus ipſe
eſt qui ſe contra uos ponit, ad uiſitandam ueſtram tyrannidem &c.

An non ſunt proditoria uerba hæc uſulenti Principum hoſtis: Quo-
nam modo potuiſſet illo tempore magis proditorie praticare? Exi-
ſtimo enim non eſſe pernicioſiores Regum ac Principum proditores
iſs Capitaneis, qui occulte cum hoſtibus conſentiunt. Et quando iam
conſerendæ ſunt manus, ipſi per mendacia dominum ſuum reddunt
puſillanimum, & exercitum meticuloſum, ne uiriliter pugnet, aut
omnino in fugam uertunt. Lutheri autem archiproditio adhuc mul-
to peior erat, & longe maiora damna feciſſet, niſi Deus ſingulari gra-
tia & miſericordia à ſanguinarij parricidæ proditione Prin-
cipes conſeruafſet. Lutherus enim eiuſmodi uerba in publicum edebat genera-
liter ad amicos & ad hoſtes, ad terrendum Prin-
cipes ſimul cum popu-
lis ſuis (ſi enim credidiſſent ei, cum diceret, Deus ita procurat, qui uult
proſtigare uos & proſtigabit uos. Non ſunt ruſtici, qui ſeſe uobis op-
ponunt, Deus ipſe eſt &c. cor nimirum & animus concediſſet eis ad

G ij pugnandum

pugnandum contra Deum) & ad confortandum per hæc rusticos animosq; reddendum eos, tanquam esset ibi Deus pro ipsis & contra
 4. Reg. 19. Principes. Deus enim uel per unum Angelum aut hominem multa
 1. Reg. 14. milia interficere potest, uti scriptura testatur.

Rex Saul erat profecto fortis & animosus Princeps (de quo Sa-
 1. Reg. 10. muel ad omnem populum dixerat. Videtis quem elegerit Dominus,
 quod nullus ei similis est in toto populo. Erat enim tam proceræ sta-
 turæ, ut ab humeris sursum emineret super omnem populum) erat
 1. Reg. 28. item bellicosus & uictoriosus Imperator. Vbi uero Samuel (à morte
 suscitatus) dixit ei. Quid interrogatis me, cum Dominus recesserit à
 te, & transferit ad æmulum tuum: Faciet enim tibi Dominus sicut
 locutus est in manu mea, quia non obedisti uocì Domini, neq; fecisti
 iram furoris eius in Amelech. Idcirco quod pateris, fecit tibi Domi-
 nus hodie, & dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philistijm.
 Cras autem tu & filij tui mecum eritis, sed & castra Israel tradet Do-
 minus in manus Philistijm. Statimq; Saul cecidit porrectus in terram.
 Extimuerat enim uerba Samuelis, & robur non erat in eo. Ita & hic
 conijcere licet, quod iste scripturæ peritus uoluerit Principes nostros
 simili modo terrere pusillanimesq; ac imbecilles reddere, quando scri-
 bebat, Deum esse contra ipsos cum rusticis &c.

Dicat de Thoma Munzero Lutherus quicquid lubet, mortuus est
 ille, & de seditione doluit, confessus est iniquitatem suam & suppli-
 cium accepit. Ego uero decies mallet reperiri in altero sæculo apud
 Munzerum quàm apud Lutherum, si usq; ad mortem in scelere suo
 perseverauerit. Et ausim pro ueste aliqua inire certamen cum quo-
 piàm, quod ego ex Lutheri libris plura queam proferre dogmata se-
 ditiosa, quàm ille queat ex libris Munzeri. Sed & istud omnino te-
 neo, quod non fuisset factus seditiosus Munzerus, si non prius seditio-
 se scripsisset Lutherus, Vt merito timere debeat Lutherus, ne Mun-
 zerus & Fustulator simul cum uniuersis turmis & complicitibus suis, in
 extremo iudicio, coram Deo & omnibus Angelis eius, etiam coram
 toto mundo, uindictam aduersus eum clamaturi sint.

Et Lutherus (si non uult in pace & requie dimittere mortuos)
 merito hic parcere deberet Electori Saxonie Domino suo, Cum satis
 constet, quod is Munzerum tolerauerit in Alster, & Fustulatorem
 promouerit ac miserit in Mulhausen. Quemadmodum audire ipsum
 oportuit

27.
oportuit Augustæ, à clementi Domino meo Duce Georgio, quando
ægre ferebat, quod Doctor Eckius seditionis arguebat Lutherum.
Sed & hoc constat, quod Dux Georgius ante seditionem fideliter ad-
monuerit Electorem Saxonie, patruelem suum, ut à Munzero caue-
ret sibi ac rogauerit, ut eum ab Alstet amoueret. Munzerus enim tunc
similem ludebat ludum cum ciuibus Domini mei in Sangerhausen,
qualem nunc ludit cum Lipsensibus Lutherus.

Quod autem deploratis nugo gloriatur, Casarem, Regem, Prin-
cipes, Episcopos, atq; adeo totum Imperium Romanum Augustæ
confessos fuisse & confiteri oportuisse, quod Lutheri doctrina non sit
seditiosa, sed maxime aduersus seditiones depugnet. Hoc usq; adeo
manifestum est mendacium, ut nulla egeat redargutione, Cum Lu-
therus ipse tam uehementer & seditiose scripserit contra Comitia illa
in Teuthonica sua admonitione, & in Glosa sua, atq; etiam in hoc
ipso suo libello famoso. Constat item, Magistrum Philippum non
Lutherum, & composuisse & in lucem edidisse tum Confessionem
tum Apologiam Lutheranorum, in quibus sane multo modestius
scripsit quàm seit aut solet Lutherus. Probe & hoc constat, quod in
Recessu Augustensi repetitum renouatumq; ac denuo confirmatum
fuerit Edictum Vuormaciense, in quo clare habetur, quod Lutherus
nihil ferme aliud scribat, quod non tendat ac seruiat ad seditiones, ad
schismata, ad bella, ad homicidia, ad depopulationes, ad incendia,
ad omnimodam defectionem à fide Christiana. Ex his bene potest
Lutherus uidere & audire (si modo habet oculos ad uidendum &
aures ad audiendum, immo palpare & tangere, si oculos & aures per-
didit, quod gloriatio sua falsa, & os atq; cor eius mendacijs plenum
est, adeo, ut pene nihil aliud quàm mendacium sit ipse totus.

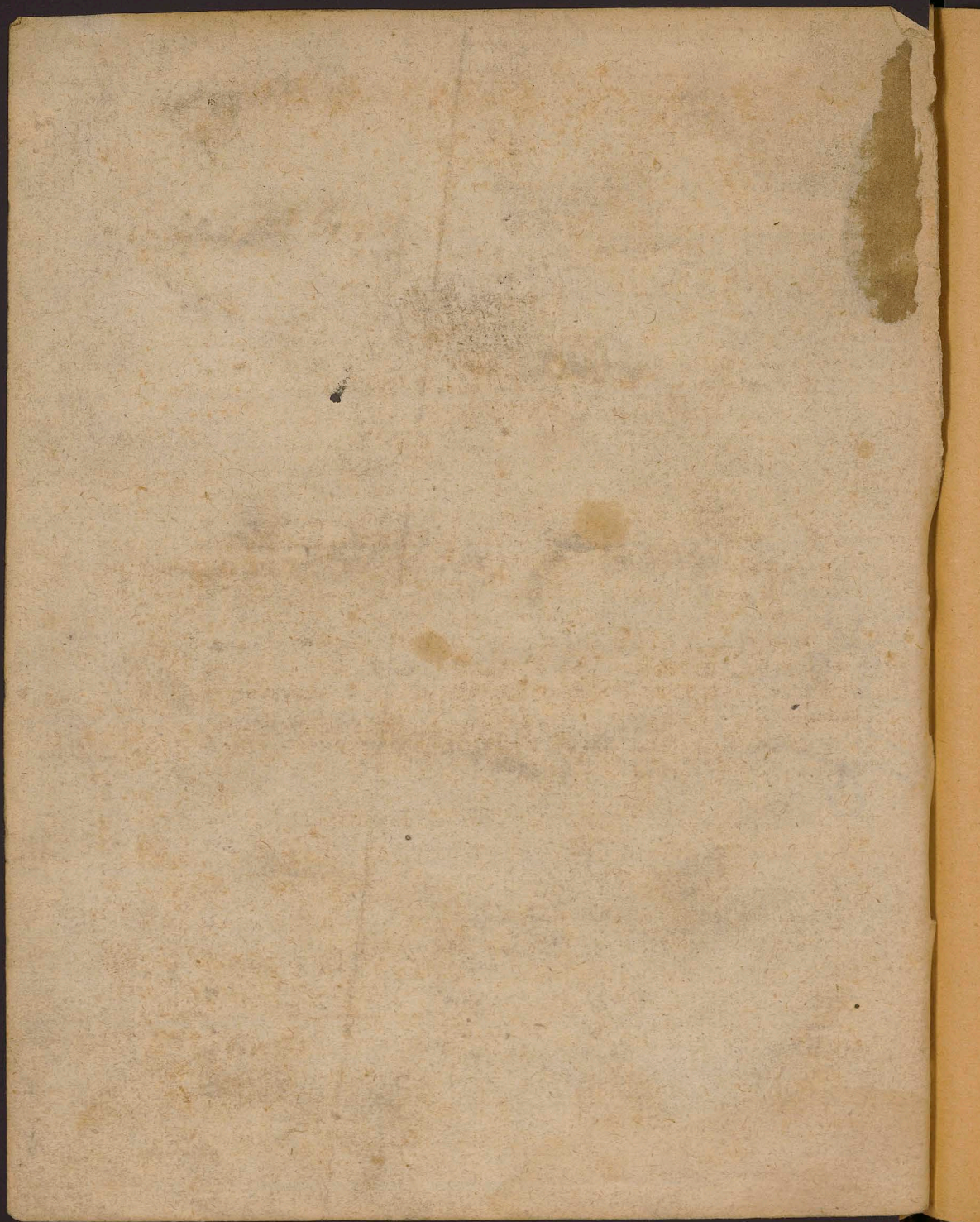
In consimili ueritate, immo manifesto mendacio facit se sto-
lida & Suermica hæc Cynomta, nequam Lutherus, quod ipse per
suam doctrinam quater aut quinquies melius contra seditiones pu-
gnauerit, quàm Dux Georgius per gladium pugnare potuerit. Quis-
quis autem supra recitatos eius articulos & libros recte inspexerit, is
confestim intelliget, friuolum hunc blateronem minus erubescere ad
mentiendum quàm ullus faciat minus aut histrio. Si enim Dux Ge-
orgius eo tempore non plus contra seditiosos Rusticos fecisset quàm
fecerunt Lutherus & Elector Saxonie, timendum certe fuisset, ne
Rustici totam Saxoniam Turingiamq; & Misniam deuastassent,

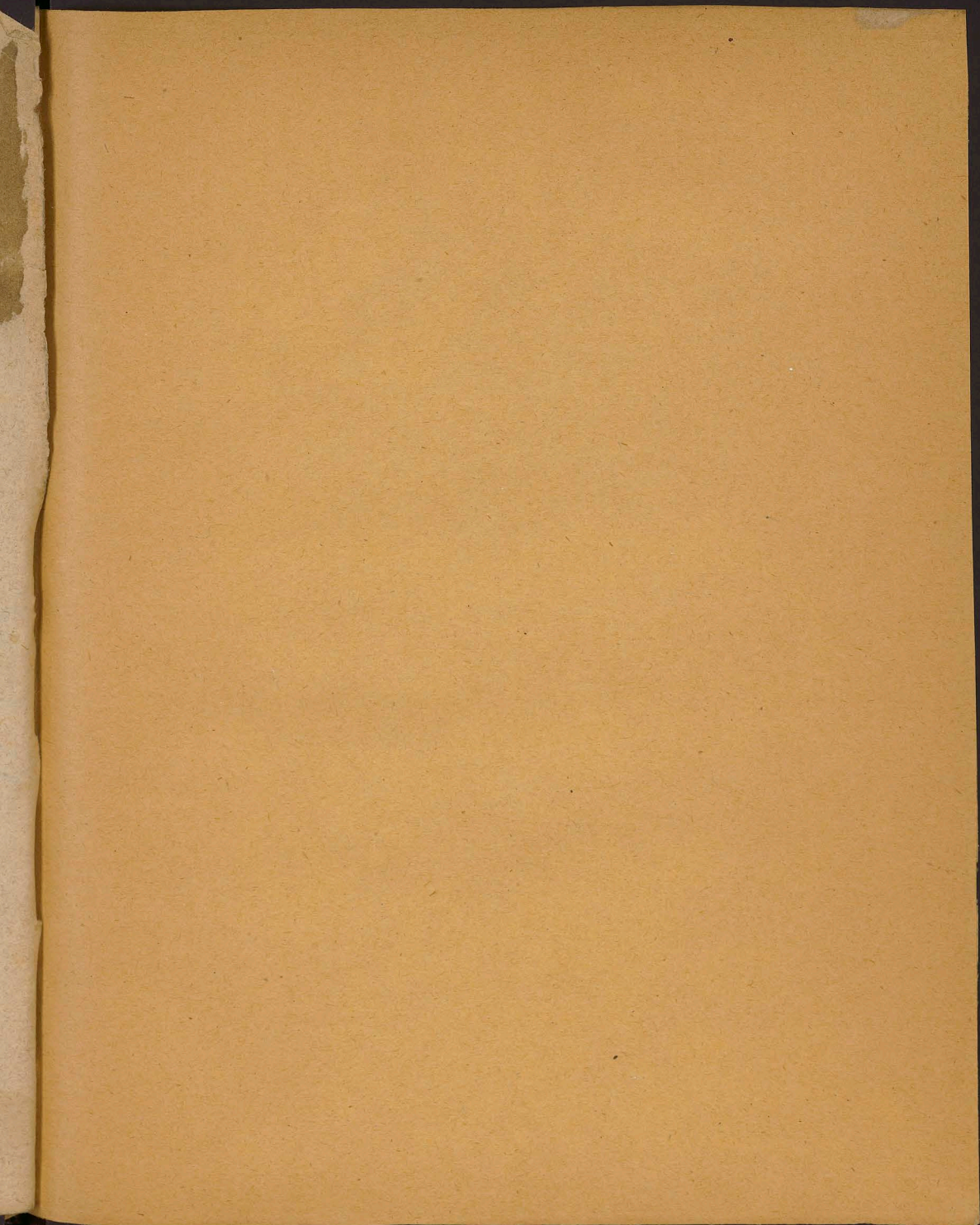
prædisq; & incendijs grassaturi fuissent. Quare & hoc foedum est &
putidum mendacium eius, dum scribit, quod Dux Georgius impu-
tet ipsi confictam seditionis culpam, ex inuidia & odio, con-
tra propriam conscientiam suam. Nam ex supra com-
memoratis articulis uel simplex rusticus certis-
sime cognoscere potest, quod Lutherus
seditionis culpa non uacet, & quod
merito plecti debeat, iuxta
tenorem proprij sui iu-
dicij, uelut teterri-
mus tumul-
tuator
&
seditio-
sus nebulo.

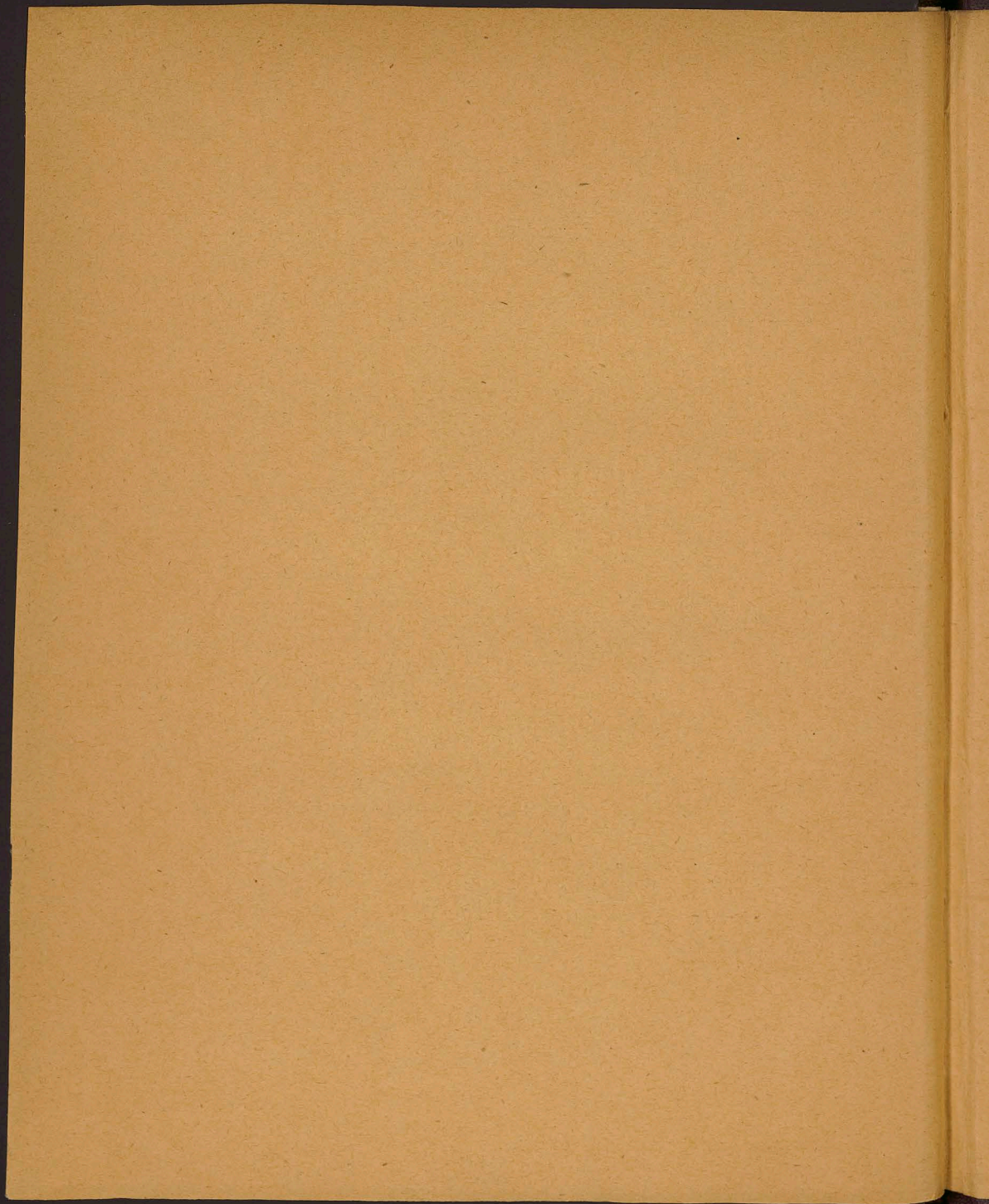
LIPSIÆ EXCVDEBAT NICOLAVS FABER,

MENSE MAIO. M. D. XXXIIII.

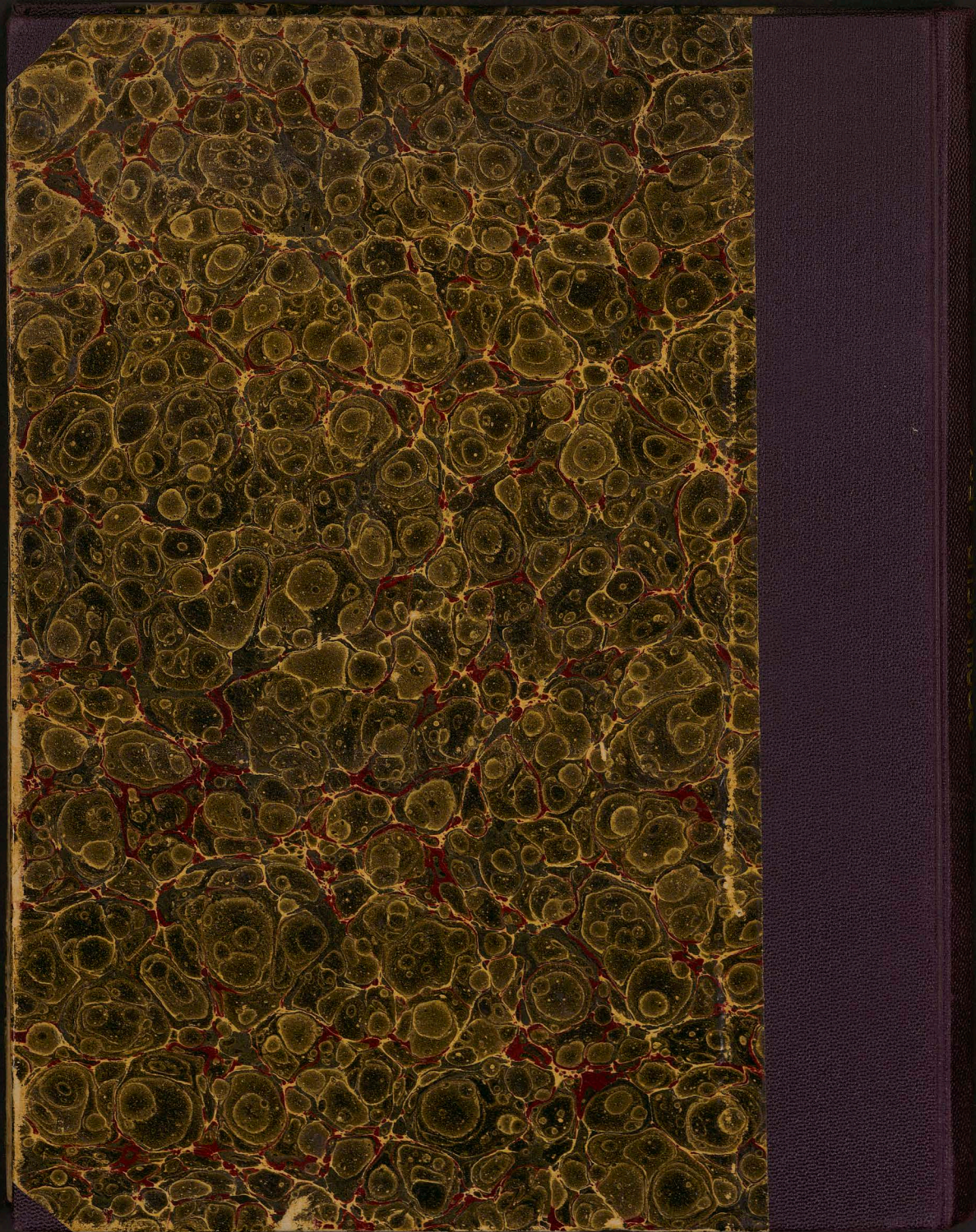

Biblioteka Jagiellońska

stdr0042649

COOCHILAEUS 1534